

Izdajatelj, lastnik in založnik: Dr. Franc Petek, Velikovec. — Uredništvo in uprava: Celovec-Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 56-24. Glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Lovro Potočnik. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec-Borovlje. — Dopolni naj se pošiljajo na naslov: Celovec-Klagenfurt 2, Postfach 124.

Letnik XV.

Celovec, petek, 20. maj 1960

Štev. 21 (940)

Nevarna igra okoli svetovnega miru

Pariška vrhunska konferenca se je razbila na prestižnih vprašanjih

V zadnji številki našega lista smo zapisali, da bo pariški sestanek poglavarjev štirih velesil zasenčil kot črn oblak nedavni konflikt med Ameriko in Sovjetsko zvezo, ki ga je sprožilo nad sovjetskim ozemljem sestreljeno ameriško vohunsko letalo. Začetek vrhunske konference je to našo napoved potrdil v polni meri in jo celo prekorsil, kajti začetek je bil hkrati tudi že konec tokratnega srečanja, v katero je človeštvo stavilo mnogo upanja in zaupanja.

Predsednik sovjetske vlade Hruščev je namreč že takoj na prvi seji predsedniške konference predlagal, da bi konferenco na najvišji ravni odložili za šest ali osem mesecev, ker je mnenja, da mora ameriška vlada, če res hoče sodelovati pri urejanju mednarodnih problemov, najprej obsoditi vohunjenje iz zraka in kršitev sovjetskega ozemlja.

Čeprav je stališče Hruščeva do gotove mere razumljivo, je vzbudilo v svetovni javnosti hudo presenečenje. Iz vseh delov sveta so voditelji štirih velesil prejeli pozive, naj nadaljujejo s pogajanjem in iščejo možnosti za sporazume, ki bi odstranili napačnosti in zagotovili mir. Med državniki, ki so poslali take pozive, je bil tudi predsednik FLR Jugoslavije maršal Tito, ki je poudaril, naj na pariški konferenci poslijo ob strani prestižna vprašanja in se raje lotijo problemov, od katerih je odvisen trajni mir v svetu.

Tudi britanski premier Macmillan in francoski predsednik De Gaulle sta do zadnjega skušala posredovati, vendar se Hruščev zaradi odklonilnega odgovora Eisenhowerja v torek ni več udeležil sestanka in je za sredo napovedal svoj odhod iz Pariza. V političnih krogih so zabeležili kot posebnost, da se je Hruščev poslovil le od Macmillana in De Gaulle, glede Eisenhowerja

pa je izjavil, da v takšnih pogojih ne bi bilo potrebno, da bi ameriški predsednik prišel na obisk v Sovjetsko zvezo. S tem je dovolj jasno povedal, da je Amerika s svojim nerazumljivim zadržanjem v vprašanju vohunskega letala — ko je vohunjenje uradno priznala in odobraval, češ da se vohunske službe poslužujejo tudi druge države — trenutno onemogočila pogajanja med Vzhodom in Zahodom.

Še bolj kot ponosrečeno izgovarjanje Amerike in odločno stališče Sovjetske zveze pa je presenetilo ves svet dejstvo, da je ameriški obrambni minister Gates prav iz Pariza tako rekoč v trenutku, ko se naj bi začela vrhunska konferenca, zapovedal poskusni alarm za vse ameriške oborožene sile. To povelje je med ameriškim ljudstvom izzvalo pravi poplah, posebno še, ko je

neki ameriški letalski poveljnik izjavil, da ne gre samo za vajo, „kajti položaj lahko zelo hitro postane resen“.

Svetovna javnost je mnenja, da pomenijo taki ukrepi zelo nevarno igranje okoli vprašanja svetovnega miru in zato še bolj upravičeno zahteva in pričakuje, da se bodo odgovorni državniiki resno trudili za doslego sporazumnih rešitev, s katerimi bi bila odvrnjena nevarnost novega vojnega spopada. Predsednik britanske vlade Macmillan je vsekakor izrazil zadovoljstvo nad tem, da premier Hruščev ni zahteval, naj se konferenca konča, ampak je predlagal, naj bi jo samo odložili. S tem tudi človeštvo povezuje upanje, da se bo položaj kmalu toliko izboljšal, da bodo dani pogoji za plodno reševanje mednarodnih problemov.

Dunajski razgovori o koroškem vprašanju

Zunanji minister dr. Kreisky je ob vrnitvi s svojega obiska v Jugoslaviji obljubil, da bo v kratkem spet povabil zastopnike koroških Slovencev na razgovore o vprašanju, ki zadevajo slovensko manjšino na Koroškem. Tozadevni sestanek je bil, kakor smo omenili že v zadnji številki našega lista, v petek, dne 13. maja na Dunaju. Zunanje ministrstvo je o razgovorih objavilo naslednjo uradno objavo:

Dne 13. maja 1960 je bil pri zveznem ministru za zunanje zadeve dr. Brunu Kreiskem razgovor, ki so se ga udeležili koroški deželni glavar Ferdinand Wedenig, deželna svetnika dr. Schleinzer in Rader ter zastopnika slovenskih organizacij na Koroškem dr. Zwitter in dr. Inzko. Zvezni minister je navzoče obvestil o vidikih svojega državnega obiska v Beogradu, ki zadevajo deželo Koroško. Izvajanjem zveznega ministra je sledil daljši razgovor. Sklenjeno je bilo, da se v začetku septembra tega leta ponovno sestanejo v enakem okviru.

Svetovni odmevi na pariški razhod

Dejstvo, da se je pariška vrhunska konferenca praktično razbila že takoj ob začetku, živahno komentirajo po vsem svetu. V vzhodnih deželah so si popolnoma enotni v mnenju, da nosi krivdo za neuspeh edinole ameriški predsednik Eisenhower. Listi poudarjajo in odobravajo odločni nastop Hruščeva, češ da nihče ne more zastrašiti Sovjetske zveze in da je treba agresorje ukrotiti, o Eisenhowerju pa pišejo, da je še enkrat pokazal, da se ne želi razgovarjati na najvišji ravni v normalnem in zdravem vzdušju, na enakopravni podlagi, ampak v znamenju grožnje in pritiska ZDA.

Bistveno drugačen je položaj na Zahodu. Mnenja nikakor niso enotna in se tistim, ki

valijo krivdo na Hruščeva, pridružujejo prav tako odločni glasovi, ki pa skušajo vsaj delno krivdo iskati tudi v lastnih vrstah, to je pri ameriški vladi. Tako je na primer voditelj ameriške demokratske stranke Stevenson izjavil, da je krizo na konferenci najvišjih povzročila nesposobnost Amerike v zadevi ameriškega vohunskega letala, ki je bilo sestreljeno nad sovjetskim ozemljem. „Hruščev — je dejal Stevenson — ni imel druge izbire kot da protestira, ker je ameriška vlada izjavila, da bo nadaljevala informacijske polete nad Sovjetsko zvezo. Za Hruščeva bi bilo težko ne upoštevati te grožnje trajne kršitve sovjetskega zračnega prostora. Napravili smo neumnost in ta neuspeh postavlja v ospredje negotov položaj naših odnosov“.

Hkrati pa je v ameriških krogih slišati tudi glasove, ob katerih se vzbuja sum, da bi gotovi ljudje zelo radi spet zaostrih hladno vojno med Vzhodom in Zahodom. Ne samo, da ameriški dnevnik poziva na enotnost Zahoda, češ da je svet morda že na pragu novega poglavlja hladne vojne, marveč sta se predstavnik britanske in ameriške oboroženih sil prav v teh dneh pohvalila z udarno močjo britanske in ameriške vojske, ki sta vsak čas pripravljeni, da udarita.

Zelo ostro pa obsojajo vodilne državniiki velikih sil v afriških in azijskih državah in jim očitajo neodgovorno igranje z vprašanjem svetovnega miru. Tisk Združene arabske republike n. pr. obsoja nepomirljiva stališča predstavnikov velikih držav in poudarja, da mir ni samo njihova, marveč zadeva vseh narodov sveta.

Spor zaradi ameriškega vohunskega letala, ki je dal povod za neuspeh vrhunske konference, pa se medtem nadaljuje tudi po diplomatski poti. Pred nedavnim je pri ameriški vladi uradno protestirala pakistanska vlada, ker so ameriško oporišče v Pakistanu uporabili za vohunske polete nad sovjetskim ozemljem. Sovjetska zveza pa je zadevo predložila Varnostnemu svetu Združenih narodov, ki se bo verjetno že v teh dneh bavil s kočljivim problemom.

15-letnica osvoboditve v taboriščih smrti

V bivših nacističnih taboriščih smrti, kjer je barbarski režim umoril na sto tisoče in milijone pripornikov iz vseh delov sveta, so bile v teh tednih številne proslave 15-letnice osvoboditve. Posebno velika proslava je bila zadnjo nedeljo v bivšem koncentracijskem taborišču Mauthausen blizu Linza, kjer so se zbrali bivši priporniki in uradni predstavniki iz Avstrije, Belgije, Češkoslovaške, Francije, Grčije, Italije, Jugoslavije, Madžarske, Poljske, Romunije, Sovjetske zveze ter Vzhodne in Zahodne Nemčije. Posebno močno so bile zastopane Jugoslavija, Vzhodna Nemčija in Poljska; jugoslovansko več kot stočlansko delegacijo je vodil veleposlanik v Avstriji Jože Zemljak, na čelu vzhodnonemške delegacije sta bila podpredsednik vlade Rau in minister za pravosodje Benjamin, poljsko zastopstvo pa je prišlo pod vodstvom predsednika vlade Cyrankiewiczza in ministra Ruzinka.

Na svečanosti, ki jo je organiziral mednarodni odbor bivših internirancev, so govorili predstavniki posameznih držav, ki so položili tud vence ob spominske plošče. Na spomenike in spominske plošče pobitih ali umrlih Jugoslovanov, ki so jim že leta 1958 postavili velik marmornat spomenik, so položili 14 vencev. Ob tej priložnosti je bil položen temeljni kamen za spomenik belgijskim žrtvam, medtem ko imajo druge države že vsaka posebej postavljene dostojne spomenike.

Socialistično napredovanje v Zahodni Nemčiji

Zadnjo nedeljo so imeli v zahodnonemški pokrajini Baden-Württemberg deželnozbornske volitve, v Posarju pa so bile istega dne prve občinske volitve, odkar je bila izvedena gospodarska združitev Posarja z Nemčijo.

Kakor že pri nedavnih občinskih volitvah na Bavarskem, kjer so socialdemokrati dosegli lepe uspehe in si v številnih večjih mestih vključno z glavnim mestom Münchenom priborili županska mesta, se je tudi pri nedeljskih volitvah v obeh pokrajinah pokazalo, da je Adenauerjeva krščansko-demokratska stranka vedno manj priljubljena. Sicer si je pri sedanjih volitvah še v obeh pokrajinah obdržala prvo mesto, vendar je zlasti v pokrajini Baden-Württemberg utrpela občutne izgube. V primerjavi s prejšnjimi volitvami je CDU zgubila 3,2 % glasov in 4 mandate, medtem ko je SPD povečala število svojih glasov za 6,6 % in je dobila 8 mandatov več kot jih je imela doslej.

V Posarju pa je utrpela največje izgube Demokratska stranka, ki so jo socialdemokrati izrinili z drugega mesta. CDU je povečala število glasov za 10 odstotkov, SPD pa za 11 odstotkov. V glavnem mestu Saarbrücken si je SPD priborila mesto najmočnejše stranke, kar velja tudi za drugo največje mesto Posarja Neunkirchen, pa tudi v številnih drugih občinah pokrajine bodo zdaj postavili župane socialdemokrati.

Izidi nedeljskih volitev v dveh zahodnonemških pokrajinah vsekakor kažejo, da je Adenauerjeva zvezda v zatonu. Med nemškim prebivalstvom je vedno močnejše čutili nezadovoljstvo nad samovoljno politiko starega kanclerja, na drugi strani pa si mnogo bolj sodobna politična koncepcija socialdemokratov pridobiva na ugledu in na pristaših.

Nemška vojaška oporišča v Franciji

Kakor je izjavil zahodnonemški obrambni minister Strauss, bo med Francijo in Zahodno Nemčijo sklenjen sporazum, po katerem bo dobila zahodnonemška vojska vojaška skladišča in oporišča na francoskem ozemlju. Na razpolago bo imela tudi zemljišča za manevre in za vaje letalskih enot.

Do teh pogajanj je prišlo zlasti zaradi tega, ker je svoječasni poskus Zahodne Nemčije, da bi dobila vojaška oporišča v Španiji, naletel na splošen odpor po vsem svetu.

Avstrijsko-jugoslovanska dravska komisija zaseda v Beljaških Toplicah

Do vključno jutri zaseda v Beljaških Toplicah mešana avstrijsko-jugoslovanska komisija, ki se bavi z vprašanji dravskega vodnega gospodarstva. Komisija, ki se sestane vsako leto, izmenoma zaseda enkrat v Avstriji in drugič v Jugoslaviji.

Jugoslovanski člani komisije so si oziroma si bodo v teku letošnjega zasedanja ogledali razne vodnogospodarske naprave na Koroškem.

Na proslavi 5-letnice podpisa Državne pogodbe:

„Tudi v bodoče z združenimi močmi!“

Ob 5-letnici podpisa Državne pogodbe se je parlament skupno z državnim svetom sestel k slavnosti seji, na kateri so se spominjali zgodovinskih dogodkov tako pred 15 leti, ko je bila ponovno proglašena neodvisna Avstrija, in pred 5 leti, ko je bila podpisana avstrijska Državna pogodba.

Slavnostni govor je imel zvezni prezident dr. Schärfl, ki je uvodoma spomnil na razmere takoj po vojni ter nato obširno govoril o prizadevanjih Avstrije za dosego Državne pogodbe in s tem popolne svobode ter neodvisnosti. V svojem govoru je zlasti poudaril dolgoletno sodelovanje obeh vladnih strank, ki je Avstrijo privedlo iz temne preteklosti v lepšo sedanost. Zadnjih petnajst let — je dejal zvezni prezident ob zaključku svojega govora — ki so za nami, dokazuje, da smo največje težave že premostili. Težke stvari lahko še napravimo in veliko lahko še ustvarimo, če

bomo pripravljani delati to tako kot doslej: „Z združenimi močmi!“

Tudi zvezni kancler ing. Raab, ki je govoril za zveznim prezidentom, je spomnil na posamezne postaje dolge poti, ki jo je Avstrija morala prehoditi, da je s podpisom Državne pogodbe končno dosegla svojo samostojnost. In kakor zvezni prezident se je tudi kancler priznal k sodelovanju, „da bi Avstrija nadaljevala veliko obetajočo pot v lepšo bodočnost“.

Člani zvezne vlade so ob tej priložnosti položili vence ob spomenik žrtvam, ki so padle v boju za svobodno demokratično Avstrijo, zvezna vojska pa je na Dunaju priredila veliko paradu, pri kateri so sodelovali najrazličnejši oddelki avstrijskih oboroženih sil.

Ob peti obletnici podpisa Državne pogodbe so predstavniki Avstrije prejeli številne čestitke vodilnih državnikov iz mnogih držav.

80 let „Südmarke“

pomeni 80 let raznarodovalnega dela

Ko bo „Schulverein Südmark“ letos obhajala svojo 80-letnico ustanovitve, bo to hkrati tudi 80-letnica raznarodovalnega dela, saj je delovanje tega društva skozi vsa desetletja služilo ponemčevanju slovenske mladine, poleg tega pa razširjanju velenemške in nacistične miselnosti. Zaradi tega so bile leta 1945 celo avstrijske oblasti prisiljene razpustiti organizacijo, ki je že v svojih pravilih zagovarjala velenemško in nacistično ideologijo.

Medtem se je društvo sicer preimenovalo iz „Deutscher“ v „Kärntner Schulverein-Südmark“, vendar to na dejstvu nič ne spremeni, kajti že pri obnovi društva leta 1955 je bilo izrecno poudarjeno, da bo društvo tudi pod novim imenom nadaljevalo delo in tradicije starega društva. Kljub temu oblasti do danes niso našle povoda, da bi prepovedale delovanje organizacije, ki pod novim imenom nadaljuje staro delo; nasprotno, dopuščajo celo, da bo društvo slovesno praznovalo 80-letnico svojega velenemškega in raznarodovalnega dela.

Najbolj značilno pa je, da je pokroviteljstvo nad proslavo 80-letnice „Südmarke“ prevzel — avstrijski minister za pouk dr. Heinrich Drimmell!

GOSPODARSKI DROBIŽ

● Na nedavnem XXVII. mednarodnem kmetijskem sejmu v Novem Sadu je sodelovalo okoli 2500 razstavljavcev iz 22 držav. V desetih dneh si je velesojem ogledalo kakih 450.000 domačih in inozemskih obiskovalcev, kar pomeni nov rekord. Po nepopolnih podatkih je bilo na sejmu sklenjenih za približno 50.000.000 dinarjev nakupnih in prodajnih pogodb. Letošnji novosadski sejem je bil največja manifestacija napredka vseh dejavnosti jugoslovanskega kmetijstva in industrije, ki je povezana s kmetijstvom.

● Skupno število samopostrežnih trgovin, ki jih imajo potrošniške zadruge v Zahodni Nemčiji, se je od konca leta 1957 do konca leta 1959 dvignilo od 353 na 1229, kar pomeni porast za 876 ali za 248 odstotkov. Meseca marca letos pa je bilo v Zahodni Nemčiji že 1314 samopostrežnih trgovin.

● V prvem četrtletju tekočega leta je znašal promet blaga v tržaškem pristanišču 1.294.500 ton, to je 36 odstotkov več kot v istem razdobju lanskega leta. Na povečanje prometa v tržaškem pristanišču je močno vplival predvsem povečani uvoz žit za Avstrijo. Pred nedavnim so imeli predstavniki Trsta pogajanja na Dunaju, kjer so razpravljali o nadaljnjih možnostih za povečanje avstrijskega prometa v tržaškem pristanišču.

● Zaradi izredno velikih naložb v kemični industriji namerava Madžarska v naslednjih treh letih podvojiti svojo proizvodnjo v največji madžarski tovarni umetnih gnojil. Proizvodnja tega kombinata je že lani mogla kriti vse domače potrebe po dušičnih gnojilih, za letos pa računajo s proizvodnjo 132.000 ton umetnih gnojil, kar je za dobro četrtino več, kot je bilo prvotno predvideno.

Petnajst let „Primorskega dnevnika“

Glasilo Slovencev v Italiji „Primorski dnevnik“ je prejšnji petek obhajalo 15-letnico svojega izhajanja. Čeprav je 15 let razmeroma kratka doba v človeškem življenju, pomeni 15-letnica izhajanja manjšinskega lista pomemben praznik ne le za neposredne naročnike in bralce dotičnega glasila, marveč tudi za celo narodnostno skupino. Če pa gre za list slovenske manjšine v Italiji, potem je ta praznik še toliko bolj pomemben, kajti italijanski fašizem je že leta 1928 zatrl ves slovenski tisk in izrinil slovenski jezik iz vsega javnega življenja ter so si Slovenci v Italiji šele med narodnoosvobodilno borbo spet priborili pravico do uporabe svoje materinščine, pravico do lastnega tiska.

„Primorski dnevnik“ se ob svoji 15-letnici ozira na ogromno delo, ki ga je opravi v boju slovenske manjšine za narodni obstanek in nadaljnji razvoj, v boju za pravice in enakopravnost, ki so Slovincem v Italiji zajamčene z ustavo ter londonskim sporazumom. Ravno njegova dosledna in brezkompromisna borba mu je napolnila mnogo sovražnikov zlasti v vrstah narodnih nasprotnikov, vendar je zvesto nadaljeval med narodnoosvobodilno borbo porojeno politiko zblivanja in prijateljskega sodelovanja med dvema enakopravnima narodoma, politiko dobrega sosedstva med obema državama. Postal je glasilo vseh tistih, ki odklanjajo narodno mržnjo, ki se borijo proti zatiranju naroda po narodu in odrekanju življenjskih pravic sodeželanom druge narodnosti. Zastopal pa je hkrati tudi koristi delovnih ljudi ne glede na jezik in narodnost ter se zavzemal za boljše življenjske pogoje delovnega človeka. Skratka, bil je — kakor je ob 15-letnem jubileju zapisal predsednik Slovenske kulturno-gospodarske zveze v Trstu dr. Jože Dekleva — v prvih vrstah, kjer je branil koristi in težnje naprednega gibanja, se boril za uveljavitev novih načel v odnosih med posamezniki, med narodi in deželami in še posebej za pravice slovenskega ljudstva.

Kot tak si je med Slovenci v Italiji in med vsemi res demokratičnimi množicami pridobil ugled in sloves, kar se je pokazalo tudi v številnih čestitkah in pozdravih, ki jih je bil deležen ob prazniku svoje petnajstletnice.

Cestitkam se je pridružilo tudi uredništvo našega lista in bratom v Italiji ter posebno njihovemu glasilu tudi tem potom iskreno želimo mnogo uspehov v nadaljnji borbi za dosego pravic, ki so jim zagotovljene v republiški ustavi in v londonskem sporazumu!

Zagrebski velesejem široke potrošnje

Razstavo „Družina in gospodinjstvo“ so obiskala tudi naša dekleta

V času od 30. aprila do 15. maja je bila na razstavišči Zagrebskega velesejma odprta letošnja spomladanska prireditev, ki je bila v glavnem posvečena proizvodom široke potrošnje in ji je poseben značaj dajala razstava „Družina in gospodinjstvo“. Uprava sejma si je prizadevala, da poleg domačih in tujih razstavljavcev blaga za široko potrošnjo privabi še posebej razstavljavce, ki naj razkažejo najsodobnejše izdelke, ki služijo za splošno dviganje življenjske ravni, v prvi vrsti pa za olajšanje v gospodinjstvu in v dejavnostih, ki so združene z gospodinjstvom.

Na letošnjem spomladanskem sejmu v Zagrebu je sodelovalo 239 domačih in 114 inozemskih razstavljavcev iz 14 držav. Domača podjetja so dala poseben poudarek domači industriji, katere proizvodnja se je v zadnjih letih na tem področju že močno približala dejanskim potrebam in zahtevam družin, gospodinjstev in potrošnikov. Razstavila so vse mogoče izdelke, od zlatega peresa domače proizvodnje do pohištva, oblek, orodja, strojev, elektrotehničnih aparatov, vozil radiofonskih in televizijskih sprejemnikov in drugega več, kratka velik izbor izdelkov za široko potrošnjo in mnogo novih izdelkov najsodobnejše izdelave.

Med inozemskimi razstavljavci so sicer še vedno prednjačili Nemci, vendar so bile močno zastopane tudi Francija, Grčija, Indija, Italija, Madžarska, Nizozemska, Švica in Velika Britanija, dočim je posebno zanimanje za zagrebski velesejem pokazala Avstrija, ki je bila med prvimi, ki so se prijaviли za to prireditev. Poleg najrazličnejših elektro-gospodinjstev strojev je razstavila tudi radijske sprejemnike, ure, avtomatske aparate za brušenje britev in nožev, barvila, loščila, umetne smole, plošče za oblaganje sten, izdelke iz kavčuka in umetnih mas, pnevmatike za vozila, namizni in jedilni pribor, preparate za kopanje, lepila in druge kemijske ter kozmetične proizvode itd.

Središče letošnje prireditve pa je bila —

kakor že omenjeno — razstava „Družina in gospodinjstvo“, ki je bila razdeljena na devet samostojnih skupin. Glavni namen razstave je bil, prikazati skrb za delovnega človeka, poudarjeno pa je tudi bilo, da naglo naraščanje življenjske ravni ni odvisno samo od materialnih pogojev, od dohodkov, v družini in splošnega porasta materialnih dobrin, ampak in predvsem od tega, kako znajo posamezni družbeni činitelji in tudi sami delovni ljudje izkoristiti razpoložljiva sredstva. Razstava, ki je obsegala tudi najnovejše dosežke in izkušnje v drugih državah, je to vprašanje nadvse uspešno obdelala z raznimi grafikoni, slikami in praktičnimi prikazi v posameznih skupinah ter nanažala vrsto praktičnih nasvetov, spodbud in rešitev.

Letošnji zagrebski velesejem pa je bil pravo doživetje posebno za skupino naših deklet, ki so se udeležile gospodinjstev tečajev Slovenskega šolskega društva. Pod vodstvom svoje učiteljice Ančke Kokotove so bile na tridnevem izletu, med katerim so si ogledale posamezne dele velesejma, hkrati pa tudi zanimivosti Zagreba ter Ljubljane. Med njimi jih je bilo več, ki so sploh prvič obiskale Jugoslavijo in je težko povedati, kaj je nanje napravilo najmočnejši vtis: ali dejstvo, da so prvič v življenju obedovale v jedilnem vagonu brzovlaka; ali obisk na zagrebskem velesejmu; ali nepozabni utrinki z vožnje po Sloveniji in Hrvaški ter ogled posebnih privlačnosti v Zagrebu in Ljubljani. Eno vsekakor drži: iz srca so hvaležne Zvezi ženskih društev za prijetno pripravljeno bivanje in Slovenskemu šolskemu društvu, ki jim je omogočilo izlet!

Enako pravico do izobrazbe za vse

Na nedavnem kongresu BSA (Zveza socialističnih akademikov, intelektualcev in umetnikov) so ostro kritizirali škodljive posledice 15-letnega monopola ÖVP na področju šolstva in vzgoje. Ugotovljeno je bilo, da je ÖVP-jevska šolska politika privreda do občutnega pomanjkanja kvalificiranih moči, njih izselitve v inozemstvo ter do zastojanja znanstvenega dela na avstrijskih visokih šolah v primerjavi z drugimi državami.

V posebni resoluciji, ki so jo sprejeli na kongresu, zahtevajo enake študijske pogoje ter izdatno javno podporo za vse plasti prebivalstva. Odstraniti je treba dosedanje privilegije imovitnih krogov in omogočiti višjo in visoko izobrazbo tudi tistim, ki so bili vsled pomanjkanja sredstev izključeni od visokošolskega študija. Na šolah mora vladati svoboda tako v duhovnem kakor tudi v materialnem pogledu.

Za predsednika BSA je bil ponovno izvoljen minister Waldbrunner.

V Združeni arabski republikli:

Za obletnico osvoboditve začetek televizije

Ko bodo letos 23. julija praznovali v Združeni arabski republikli obletnico revolucije, bo to praznovanje povezano tudi z raznimi uspehi, ki jih je prej zaostala dežela dosegla v letih po osamosvojitvi. Med temi uspehi zavzema posebno mesto začetek lastne televizije, ki vsekakor pomeni viden izraz hitrega razvoja in vključitve ZAR v vrste razvitih dežel. Zato bo 23. julij za narode Združene arabske republike praznik posebne vrste, ko bosta začeli oddajati svoj prvi program televizijski postaji v Kairu in Damasku.

Na obali Nila gradijo zdaj največji tele-

vizijski studio Afrike, ki bo imel v petnadstropni hiši dve veliki oddajni dvorani ter številne studije.

Spored televizije v ZAR, ki bo v začetku obsegal 5 ur dnevno in bo po dograditvi studia zvišan na 7 ur dnevno, bo imel poleg zabavnega zlasti politični in vzgojni namen. Zafo bodo sprejemnike namestili tudi v šolah, na javnih mestih ter dvoranah kulturnih domov po podeželju. Vlada namerava organizirati obsežen spored zdravstvenih oddaj, ki naj bi ljudstvo seznanjale z zdravstveno zaščito, s tehničnimi filmi pa hočejo propagirati tehniško izobrazbo ljudstva.

PO ŠIRNEM SVETU

Beograd. — Ob 15-letnici osvoboditve Jugoslavije, ko so hkrati slavili Dan zmage, so položili vence tudi na grob Neznane junaka na Avali pri Beogradu. Najlepše vence sta položila Zvezni izvršni svet FLR Jugoslavije in Jugoslovanska ljudska armada.

Bruselj. — Prejšnji teden je bila zaključena konferenca o gospodarskih in finančnih vprašanjih Belgijskega Konga, ki bo letos postal neodvisna država. Ker se na konferenci niso mogli sporazumeti glede belgijskih vojaških oporišč na ozemlju Konga ter o proračunu za leto 1960, je bila sestavljena posebna komisija, ki bo še naprej obravnavala ti dve vprašanji.

Smirna. — Ko je predsednik turške vlade Menderes v nekem govoru v Smirni obljubil razpis novih volitev, če bosta v deželi vladala red in mir, je prišlo do spopadov med pristaši Menderesa ter republikanci, ki so zahtevali odstop Menderesa. S strani opozicijske republikanske stranke je slišati, da bo napovedane volitve verjetno bojkotirala, ker meni, da tako dolgo ni mogoče zagotoviti svobodnega izražanja volje, dokler vlada v turških mestih zasedbeno stanje in dokler je tisk podvržen strogi cenzuri.

Havana. — Odnosi med Kubo in Ameriko so vedno bolj napeti. Kubanski predsednik Fidel Castro je že ponovno obtožil ameriško vlado, da pripravlja vojaški napad na Kubo. Dejansko je prišlo v zadnjih mesecih do cele vrste incidentov, ki prikazujejo ameriška zagotovila o miroljubnosti v čudno luč. Šele pred nedavnim je Fidel Castro spet obtožil ZDA, da so poslale podmornico v bližino kubanske obale in da je ameriška križarka zaplula v kubanske teritorialne vode. Nad kubanskim ozemljem pa je bilo sesreljeno ameriško letalo, katerega pilot je baje imel navodilo, da odpelje skupino predstavnikov bivšega protiljudskega režima in jih tako reši zaslužene obsodbe.

Capetown. — Diskriminacijska protičrna politika v Južni Afriki se nadaljuje. Na podlagi zakona o izrednem stanju je bila aretirana tudi skupina žensk, ki so iz protesta proti aretaciji napovedale gladovno stavko. Minister za pravosodje Južne Afrike Erasmus je moral priznati, da nobeni izmed aretiranih žensk ni bilo povedano, zaradi česa je v zaporu, niti jim ni bilo dovoljeno, da bi se posvetovale s pravnimi zagovorniki.

London. — Britanska laburistična stran-ka je zahtevala od vlad Velike Britanije in Amerike, naj izročita vse nacistične dokumente, ki jih imata na razpolago, Združenim narodom. Do tega sklepa je stranka prišla na podlagi dejstva, da se stalno pojavljajo glasovi o imenovanju bivših razvpitih nacistov, med katerimi so tudi vojni zločinci, na visoka mesta v Zahodni Nemčiji. Laburisti tudi obžalujejo, da je zahodnonemška vlada zavrnila predlog socialdemokratske stranke, naj se podaljša rok, v katerem bi se lahko nadaljevale preiskave in sestavile obtožbe proti tistim, ki so odgovorni za zločine v nacistični dobi.

Washington. — Poveljnik sovjetskih letalskih sil maršal Veršinjin je odločil svoj obisk v Ameriki, ker meni, da je bilo s sestrelitvijo ameriškega vojaškega letala nad Sovjetsko zvezo ustvarjeno vzdušje, ki je neugodno za uspešno izmenjavo obiskov. Iz istega vzroka je sovjetska vlada tudi umaknila svoje povabilo ameriškemu predsedniku Eisenhowerju, ki bi moral junija obiskati Sovjetsko zvezo.

Dunaj. — Zadnji ponedeljek je prispel na tridnevni obisk v Avstrijo perzijski šah Reza Pahlevi. Na dunajskem letališču so ga sprejeli najvišji predstavniki Avstrije, v mestu pa so mu priredili Dunajčani — zlasti starejši letniki, ki še vedno živijo v spominu na „stare dobre čase“ — tako navdušen sprejem, da se je policija komaj ubranila spopada z množico obževalcev perzijskega cesarja.

Včeraj se je pričel

MLADINSKI PEVSKI FESTIVAL V CELJU

Pevke in pevce iz vrst naše mladine bo zastopal pevski zbor „France Pasterk - Lenart“

Včeraj popoldan se je v Narodnem domu v Celju pričel Mladinski pevski festival. V okviru festivala je bila včeraj odprta razstava dejavnosti mladinskih pevskih zborov in mladinske glasbene literature, danes pa je v reviji nastopilo 12 najboljših slovenskih mladinskih zborov. Jutri bo dopoldan posvetovanje mladinskih pevovodij; popoldan bo nastop združenih mladinskih zborov ob spomeniku NOV, navrh pa revija 11 najboljših slovenskih mešan in ženskih zborov mladine. Svoj višek bo Mladinski pevski festival dosegel v nedeljo popoldan z zvezno revijo najboljših mladinskih pevskih zborov Jugoslavije ter z nastopi mladinskih pevskih zborov iz Trsta, Koroške in narodnih manjšin v Jugoslaviji. Koroško slovensko mladino bo na festivalu zastopal mešani zbor „France Pasterk-Lenart“, ki ga vodi Vladimir Prušnik.

Z mladinskim pevskim festivalom v Celju bo zaključena vrsta številnih koncertov in tekmovanj, ki jih je imela mladina Slovenije in Jugoslavije v teku preteklih zim. S to veliko pevsko revijo bo dobilo tudi zasluženo krono ogromno delo, ki so ga opravili mladinski pevovodje in glasbeni pedagogi med mladino. Njihova posvetovanja bodo dala bogato zakladnico izku-

šenj in napolnil za utrditev in razmah zborovskega petja med mladino. Predvsem pa bodo festival in priprave nanj sprožile močno pomladitev zborovskega petja v Sloveniji. S tem, da je tudi našemu mlademu zboru omogočeno sodelovanje in nastop na tem festivalu, pa bodo tudi naše mlade pevke in pevci ter naši pevovodje dobili posredovana ta napotila in izkušnje, kar bo pevovodjem in društvom lahko mnogo koristilo.

Priprave za to veliko mladinsko pevsko prireditve so po Jugoslaviji zajele na sto tisoče mladine. Samo pri koncertih in revijah po občinah in okrajih Slovenije je sodelovalo in nastopalo okoli 50.000 mladincev in mladink. Na okrajni reviji mlad-

skih zborov v Ljubljani, ki je bila na predvečer 15-letnice osvoboditve v soboto, dne 7. maja, je nastopilo 34 zborov v samostojnem in skupnem nastopu z več kot 1000 pevskami in pevci. Po vsem tem lahko sklepamo, da se bo te dni srečala v Celju par tisoč mladih pevk in pevcev od Ohrida do Koroške in od Lendave do Trsta. Z njimi pa bo prihitelo v Celje še 300 pevovodij mladinskih zborov iz cele Jugoslavije.

Naš mladi pevski zbor, ki bo na festival odpoval jutri dopoldan, bo tam zapel tri pesmi in sicer Kramolčeve „Ej v igred je to“, Lesičakovo „Luštno je v igred“ in Kernjakovo „Rož, Podjuna, Zila“. Poleg tega pa bo obiskal še Novo Velenje, kjer bo jutri zvečer nastopil z daljšim sporedom.

Letos spet poletne igre na Petrovi gori v Brežah

Enajsto leto svojega obstoja bodo Poletne igre na Petrovi gori v Brežah pričele v soboto, dne 25. junija s Schillerjevo dramo „Razbojniki“. Premiera drugega komada letošnjega poletja, Shakespearove veseloigre „Vesele žene windsorske“, pa bo v soboto, dne 2. julija. S tema dvema prireditvama bodo čez poletne mesece postala

le razvaline gradu na Petrovi gori in Breže same spet središče odrske umetnosti na Koroškem. Ansambel Poletnih iger bo spet privabil v svojo romantično, po naravi dekorativno in akustično prizorišče na tisoče domačinov in inozemskih letoviščarjev. Še bolj kot v zadnjih letih jih bo zadel s svojim igranjem, z romantično scenerijo, lepimi svetlobnimi refleksi in — prvič — s svojim vrtljivim odrom.

Na letošnje poletne igre se ansambel pod vodstvom arhitekta Hannesa Sandlerja pripravljajo že od novembra naprej. Zadnje tedne ne mine večera, da ne bi bile vaje za igre in posamezne njihove prizore, za naslope v kostumih, za razsvetljavo, ozvočenje itd. Režija letošnjih iger je zopet v zanesljivih rokah arh. Hannesa Sandlerja in njegovih 4 pomočnikov. Maske izdeluje frizer celovškega mestnega gledališča Julius Sternitzky, kostume pa pripravljajo gospa Sofija Seiser. Za glasbene vložke in spremljavo odgovarjata Norbert Artner in Walter Köstemberger od Radia Celovec, za razsvetljavo pa Manfred Träger. K sodelovanju je vodstvo poletnih iger pridobilo preko meja znanega gitarista Konrada Ragosniga.

Poletne igre na Petrovi gori v Brežah so si po težkih začetkih v teku 10 let priborile zasluženi sloves. Nikogar od ljubiteljev odrske umetnosti zadnja leta niso razočarale ne v drami, ne v veseloigri. Zato je upravičeno pričakovanje, da bodo z „Razbojniki“ in „Veselim žensami windsorskimi“ ravno tako zadovoljile, kakor so lani s Florijanom Geyerjem in Ukročeno trmoglavko ali pa pojem z Wilhelmom Tellom, Othello in Hanibalom ter drugimi komadi iz svetovne literature.

Zasluzeno priznanje našim zborom

Uradni list oblasti, uradov in sodišč Koroške — Kärntner Landeszeitung — je edini izmed nemških časopisov na Koroškem registriral proslavo Slovenske prosvetne zveze v spomin 15. obletnice osvoboditve in 5. obletnice podpisa državne pogodbe, ki je bila v nedeljo, dne 8. maja v Domu glasbe v Celovcu. Proslavi je posvetil članek naslednje vsebine:

„Slovenska prosvetna zveza je priredila v nedeljo dopoldan v veliki dvorani Doma glasbe koncert. V središču številnih pesmi je bila uprizoritev drame „Jernejeva pravica“ Ivana Cankarja-Ferda Delaka. Vrsta pevskih zborov je nato v umetnostno stopnjujoči se obliki predvajala svoje pesmi. Začel je zbor s pevovodjem Vladimirom Prušnikom, pri kateremu je posebno ugajala pesem „V gozdu“ E. Adamiča. Hanzej Aichholzer je zatem vodil moški zbor. Tudi mladinski zbor pod Zdravkom Hartmannom je pel zelo pridno. Disciplinirano je zvenel zbor v narodnih nošah Pavla Kernjaka, pri čemer sta posebno dopadli melodični „Sanje“ z baritonsolom in „Katrc“ s tenorsolom, ki je obe komponiral Kernjak sam. Moški zbor pod dirigentom Zdravkom Hartmannom je vzbudil pozornost zaradi svojih dragocenih zvonečih glasov. Senorni basi in sijajni tenorji so njegove prednosti. Velik vtis sta napravili pesmi „Jadransko morje“ A. Hajdriha in „Vasovalec“ J. Verbiča. Za zaključek so se zbori združili v skupni zbor, ki je pod Kernjakom zapel njegovo kompozicijo „Rož, Podjuna, Zila“ in žel z njo veliko priznanje. Vsem se je dopadlo, kar je dokazal dolgotrajni aplavz.“

Gornje poročilo in priznanje jemljemo z veseljem na znanje. To tem bolj, ker je edina častna izjema med vsemi nemškimi časopisi v deželi, ki niso niti z besedico omenili te veličastne prireditve in proslave v spomin največjih zgodovinskih dnevov druge republike Avstrije.

Pete gledališke igre v Novem Sadu

Minulo soboto so v Novem Sadu pričeli z letošnjimi jugoslovanskimi gledališkimi igranjem, ki bodo trajale do 28. maja. Letošnje igre so posvečene 50-letnici smrti srbskega dramatika Laze Kostića.

Pri letošnjih jugoslovanskih gledaliških igranjih v Novem Sadu sodelujejo tudi slovenska gledališča. Slovensko narodno gledališče iz Maribora je v ponedeljek predvajalo „Mrtvega Kurenta“, Slovensko narodno gledališče iz Ljubljane pa je včeraj nastopilo s Borovo dramo „Zvezde so večne“. Prihodnji četrtek bo v Novem Sadu nastopilo Slovensko narodno gledališče iz Trsta s Tavčarjevimi delom „Niky — zlati deček“.

Poleg slovenskih sodelujejo pri gledaliških igranjih v Novem Sadu tudi narodna gledališča iz Beograda, Novega Sada, Zagreba in Sarajeva.

Celovško Mestno gledališče:

Tri premiere v devetih dneh

Kakor vse kaže, se vodstvo celovškega Mestnega gledališča letos zelo prizadeva, da bi pridobilo čim več prijateljev iz vrst letoviščarjev, ki že prihajajo na oddih in počitnice ob naša jezera. V zadnjih letih je gledališče v tem času svojo sezono že zaključevalo, letos pa je postreglo kar s tremi zapovrstnimi premierami v 9 dneh, katerih komadi bodo v prihodnjih tednih napolnili oz. izpopolnili gledališki spored tako v Mestnem gledališču kakor tudi v srednji dvorani Doma glasbe, v tako imenovanem Malem (komornem) gledališču.

V petek, dne 6. maja je bila v Mestnem gledališču v režiji Grete Bittner premiera K. Götzove burke o srečanju malomeščanskega profesorja s svetom „Rop Sabink“. To vedno prijetno burko, v kateri poleg članov ansambla celovškega Mestnega gledališča Antona Wengerskega, Edite Theinerjeve, Herte Faulandove in Irmgarde Gutmannove posebno dopada Kurt Hampe kot gost, lahko gledamo v Malem gledališču v Domu glasbe.

Teden dni navrh se je Malo gledališče v Domu glasbe predstavilo s premiero z glasbeno veseloigro „Moja nečakinja Suzana“, ki jo je napisal Hans Adler, glasbene vložke in besedilo k njej pa je dal Aleksander Steinbrecher. Ta komad odlikuje njegova lahka, vedra in prosta vsebina s prijetnimi pesmimi in spremljavo na dveh klavirjih. V glavnih vlogah se posebno odlikujejo Herta Fauland, Willi Pokorny in Heinz Asper. Glasbeni del vodi G. Schwickert, na klavirja pa igrata Walter Ulrich in Alfred Olex. Posebej je treba omeniti še slike Evgena Surnyja, ki mu je uspelo dati Malemu odru v Domu glasbe videz potrebne širine in globine.

Minulo soboto pa je Mestno gledališče posredovalo svojo zadnjo letošnjo operno premiero, ko je uprizorilo Wagnerjevo opero „Lohengrin“. Za to opero je vodstvo gledališča pridobilo vrsto pevcev kot goste. Tako so na premieri poleg članice gledališča Donne Pegors peli glavne partije komorni pevec in znani interpret tenorja v Wagnerjevih operah Rudols Lustig (Aachen), Olga Voll (Graz), Samuel van Dusen (München) in Alexander Fenyevs (Graz). Zbor je nastopal pomoženo s celovskim ženskim zborom. Opero je dirigiral glasbeni direktor Gustav Wiese, Franc Gerstacker pa je naštudiral in vodil zbor.

Po številu gostov, po garderobi iz Dunaja in Graza, po spretni režiji in nič manj po svoji vsebini je bila premiera Lohengrina časten zaključek opernih premier sedanje gledališke sezone.

Gradiščanski Hrvati

Pozneje Gradiščanski Hrvati pri nobenih volitvah v avstrijski državni zbor in v gradiščanski deželni zbor niso več nastopili z lastno kandidatno listo, marveč so v senžermanski Avstriji oddali glasove za Krščansko-socialno ali Social-demokratsko stranko. Zato sta navedeni stranki pri vsakih volitvah v deželni zbor kandidirali na izglednih mestih tudi zastopnike gradiščanskih Hrvatov; tako sta bila n. pr. leta 1927 izvoljena na listi Krščansko-socialne stranke dva, na listi Social-demokratske stranke pa en zastopnik gradiščanskih Hrvatov, leta 1930 pa celo trije na krščansko-socialni listi in dva na social-demokratski listi.

Po zlomu nacifašizma so gradiščanski Hrvati pri državno- in deželno zbornih volitvah dali svoje glasove predvsem Avstrijski ljudski stranki (ÖVP) oziroma Socialistični stranki Avstrije (SPÖ) in le malo število jih je glasovalo za druge stranke. Tako je imelo pri državno- in deželnozbornih volitvah 9. oktobra 1949 26.396 Hrvatov volilno pravico; od teh jih je 54 % glasovalo za SPÖ, 46 % pa za ÖVP. 4)

Pri deželnozbornih volitvah 22. februarja 1953 je dobila SPÖ 14 mandatov (prej 13), ÖVP 16 (prej 18), WdU 1 in VO 1. Na listah SPÖ in ÖVP so bili izvoljeni tudi štirje Hrvati kot zastopniki hrvatske manjšine⁵⁾, med njimi tudi dr. Lovro Karall, ki je bil 28. aprila 1953 tretjič po zlomu nacizma izvoljen za gradiščanskega deželnega glavarja in je pozneje postal predsednik deželnega zbora. Zanj so glasovali vsi deželni poslanci razen dveh, od katerih je bil en glas neveljavna, druga glasovnica pa prazna.

Končno naj navedemo tukaj še rezultate občinskih volitev na Gradiščanskem dne 21. novembra 1954. Tudi pri občinskih volitvah so Hrvati kandidirali na listah SPÖ in ÖVP, ki sta izdali volilne proglaš in letake tako v nemškem kakor tudi v hrvaškem jeziku. VO pa je v mestu Oberwart postavila kot nosilca svoje liste predsednika madžarske kulturne organizacije „Scabadsag“ ter je izdala volilne proglaš v

treh jezikih: nemškem, hrvaškem in madžarskem.⁶⁾

Solstvo

Po priključitvi Gradiščanske k Avstriji so ostali na šolskem področju v veljavi zakonski predpisi, ki so veljali za časa Madžarske, tako zakonski člen XXVIII iz leta 1868 in zakonski člen XVII iz leta 1907. Spremenila sta se le v toliko, da je mesto madžarskega jezika zavzel zdaj nemški jezik. Po teh bivših madžarskih predpisih so ostale na Gradiščanskem še nadalje konfesionalne šole, ki so jih v glavnem vzdrževale verske občine, imele pa so pravico javnosti, ker je k njihovem vzdrževanju delno prispevala tudi država.

Kjer pa take šole niso obstajale, je Avstrija ustanovila državne in občinske ljudske šole, tako da so na Gradiščanskem obstajale in še danes obstoje tri vrste šol: državne, občinske in konfesionalne.

Občinske šole sta vzdrževali država in

občina, državne pa samo država. Na državnih ljudskih šolah imenuje učitelje deželna šolska oblast in ljudstvo nima možnosti, da bi odklonilo učitelje, ki niso zmožni hrvaškega jezika. Učni jezik na teh državnih ljudskih šolah (Staatsvolksschulen) je izključno nemški, medtem ko se hrvaški jezik ali sploh ne poučuje ali pa v najboljšem primeru kot predmet le eno do dve uri tedensko. Šolski nadzorniki so bili brez izjeme nemške narodnosti in hrvaškega jezika nezmožni, tako da je bil pouk hrvaškega jezika na teh šolah odvisen le od dobre volje učiteljstva.

Poleg teh državnih ljudskih šol so občine ustanovile tudi še občinske ljudske šole bodisi na novo ali pa so že obstoječe konfesionalne šole s sklepom občinskih svetov spremenili v tako imenovane občinske šole (Gemeindeschulen). Učitelje za te šole je volil občinski svet, deželna šolska oblast pa jih je potrdila. Slednja je vršila tudi nadzorstvo nad poukom. Ker pa so bili pri izbiri učiteljstva merodajni politični razlogi, so Hrvati izgubili več dotedanjih učiteljskih mest, ki so jih zasedli nemški, hrvaškega jezika nezmožni učitelji. Tudi na večini teh šol je bil učni jezik nemški, pouk hrvaškega jezika pa je trpel, ker so bile razmere enake kot na državnih ljudskih šolah.

(Nadaljevanje sledi)

4) Fritz Robak (deželni poslanec): Burgenland und die Kroaten, Arbeiter-Kalender, Wien 1951, str. 184.

5) Im Burgenland, „Wiener Zeitung“, 1953, št. 47, str. 2. — Die Wahlergebnisse, „Arbeiter Zeitung“, Wien, 1953, št. 44 in 45, str. 3 oz. 2.

6) Dajmo svoj glas najboljem, „Naš Tajednik“, VIII, Beč 1954, št. 46, str. 1. — Lip uspeh Narodne stranke, „Naš Tajednik“, št. 47, str. 1. — Wahltag-Entscheidung über 4 Jahre, „Wiener Zeitung“, 1954, št. 271, str. 9. — Ruhiger Wahlsonntag im Burgenland, „Wiener Zeitung“, št. 272, str. 2. — SPÖ gewinnt im Burgenland, „Neue Zeit“, Graz 1954, št. 271, str. 1—2. — SPÖ Aufstieg auch im Burgenland, „Die Neue Zeit“, Celovec 1954, št. 270, str. 2.

Objava slovenske gimnazije

Sprejemni izpiti za prvi razred in tudi za višje razrede na Državni realni gimnaziji in gimnaziji za Slovence so v soboto, dne 9. julija 1960, to je prvi dan velikih počitnic.

Izpit za prvi razred obsega slovenščino, nemščino in računstvo v obsegu četrte šolske stopnje ljudske šole.

Prijave za izpit so lahko usne v pisarni šole, Lerchenfeldgasse 22, II. nadstropje, vsak dan od 8. do 12. ure in od 14. do 18. ure ali pa pismene do 1. julija 1960. Pismene prijave je treba kolkovati s 6 šil. Prijavi je treba priložiti rojstni list in potrdilo o avstrijskem državljanstvu.

Šola, katero učenec ali učenka sedaj obiskuje, naj pošlje popis učenca (Schülerbeschreibung) direktno na ravnateljstvo šole, Klagenfurt, Lerchenfeldgasse 22.

Na dan izpita mora učenec predložiti zadnje šolsko spričevalo, katero bo dobil 8. julija 1960.

Glede izpitov za višje razrede dobite podrobna pojasnila v šolski pisarni vsak dan popoldne.

Ravnateljstvo

Bilčovs

O materinskem dnevu, ki ga je Slovensko prosvetno društvo „Bilka“ praznovalo zadnje nedelje v Miklavževi dvorani, smemo trditi, da je bil zelo lep uspeh društvenega kulturno-prosvetnega udejstvovanja. Naše mamice in z njimi lepo število drugih udeležencev je napolnilo dvorano in z velikim zanimanjem in zadovoljstvom sledilo pestremu sporedu te hvalevredne prireditve.

Proslavo materinskega dneva je začel mladinski pevski zbor, sestavljen iz šolarjev tukajšnje ljudske šole, glasnik prireditve pa je bil mali Krušček Mihi iz Mošenice. V lepi domači vezani besedi je pozdravil navzoče mamice in jim zaželel potrebnega razvedrila in razproščenosti. V nadaljnjem sporedu je najprej nastopilo 15 otrok s posrečenimi deklamacijami, navrh pa s otroškima igricama „Božji volk“ in „Očala“. Pri teh igricali smo odkrili zelo posrečene mlade igralske talente. Tako otroška igralska skupina kakor tudi njihov pevski zbor sta nam pokazala, da je v naši mladi generaciji še mnogo nadebudnih bodočih prosvetašev, s katerimi smemo računati in katere moramo vzgajati v družini in v društvu.

Med sodelujočimi te proslave pa moramo še posebej omeniti naš pomlajeni moški zbor, ki je s svojim nastopom zelo olepšal našo proslavo. Vsi udeleženci nedeljske proslave, predvsem pa naše mamice so odhajale domov k vsakdanjemu delu z vidnim zadovoljstvom. Ko smo se na poti domov pogovarjali o prireditvi, smo bili vsi edeni v tem, da je bilo lepo in prijetno. Naj bo to priznanje in na tem mestu izrečena zahvala vsem sodelujočim našim mladim prosvetašem pobuda za njihovo še večjo vnetje pri pripravah za nadaljnje nastope in prireditve.

Cesta na Dobrač
bo postala resničnost

Skoraj tako dolgo, kakor je star Dobrač, bi dejal hudomušnež, se govori o gradnji ceste nanj. Kadar se je načelo vprašanje te ceste, se je ob pomanjkanju denarja razblinilo v nič. Sedaj pa je dan tudi ta predpogoj. Finančno ministrstvo je odobrilo predlog koroške deželne vlade o ustanovitvi posebne družbe za financiranje gradnje ceste na Dobrač. Člani te družbe, ki bo nosila ime „Dobrač-Družba za tujski promet“ bodo republika Avstrija s 60 %, dežela Koroška s 15 %, mesto Beljak z 10 % in privatna podjetja z 10 % deležev.

Gradnja ceste, ki bo dolga okoli 16 km in 6 m široka, bo stala okoli 70 milijonov šilingov. Ker bo speljana na sončni strani Dobrača in bo imela v povprečju le 10 % vzpetine, bo dostopna tudi pozimi, kar bo za smučarje in ljubitelje višinskega sonca posebna atrakcija. Kdaj bodo z gradnjo ceste pričeli, še ni jasno, vsekakor pa bo gradnja trajala 3 leta.

Deželni glavar na dopustu

Deželni glavar Ferdinand Wedenig je v času od 16. maja do 13. junija na dopustu. V njegovi odsotnosti ga v zveznih zadevah zastopa njegov prvi namestnik Matthias Krassnig, v deželnih zadevah pa dež. posl. Wilhelm Ebner.

V prihodnjih tednih za mladino:

Slovenski mladinski film „KEKEC“

Slovenska prosvetna zveza, ki je posredovala že vrsto slovenskih filmov, po večini takih z resno in dokumentarno vsebino, bo v prihodnjih tednih s svojim potujočim kinom predvajala slovenski mladinski film „Kekec“. S tem filmom bo ustregla že večkrat izraženi želji po veselem in zabavnem slovenskem filmu, ki je prikupen tako za mladino kakor tudi za odrasle.

„Kekec“ je film, ki ga je leta 1951 izdelal Triglav-film v Ljubljani in ki je leta 1952 na mednarodnem filmskem festivalu v Benetkah med mladinskimi filmi dobil prvo nagrado. Film je povzet po povesti mladinskega pisatelja Josipa Vandota „Kekec z naših gora“, in pripoveduje, da sta pred mnogimi leti v samotni gorenski vasici pod planinami živele oče in mati, ki sta imela sinčka Kekca in deklico, sestrico njegovo, Tinko. Tisti čas pa je strašil po planinskih gozdovih zagoveden gozdni mož Bedanec. Ugrabil je nokoč neznan deklico, sirotico Mojco, ki mu je morala odslej služiti in delati trdo tlako. Vsi otroci so se ga bali, le Kekec je dejal, da bi se ga lotil, če bi ga le kdaj srečal...

Nekega poletnega jutra se je Kekec napolnil na planino, da bi naročil pastirju Mišnjaku, naj prinese za kres sira v dolino. Zdaj pa so se začele dogodivščine, kajti Kekec je padel v roke strašnega Bedanca. Ta je bil to pot še posebno divji, ker mu je pobegnila sirotica Mojca. Ni mogel za

no kakor za odrasle. Ob robu svoje vedre in spet mile vsebine prikazuje film tudi še življenje in običaje planšarjev v Julijskih alpah.

Besedilo filma je prevedeno v več jezikov, med drugim tudi v nemščino. V nemški sinhronizaciji ga mladini priporoča tudi avstrijsko ministrstvo za pouk.

S tem lepim filmom, ki traja dobro poldrugo uro, bo potujoči kino SPZ predvajal še dva dokumentarna filma, in sicer „Zima mora umreti“ in „Ptuj zgodovinsko mesto“. Prvi govori o pustnih običajih prebivalstva na Dravskem polju, drugi pa prikazuje zgodovinske znamenitosti Ptujja, začenši od kamenite dobe vse do bližnje preteklosti. Vsi trije filmi so kakor nalašč za mladino, ker so zabavni, istočasno pa tudi poučni.

Kar bo predvsem zanimalo naše čebelarje

Kakor je znano javnosti, predvsem pa koroškimi čebelarjem, so bile lani v poslovodstvu Deželne zveze za čebelarstvo na Koroškem ugotovljene precejšnje nerednosti. Vsled teh nerednosti so bili oškodovani številni čebelarji, takorekoč vsi pa so v svoje združenje, ki se je, osnovano po državnem zakonu, brez nadzorstva ukvarjalo z blagovnimi posli velikega obsega, izgubili zaupanje. Ugotovljene nerednosti niso povzročile le veliko ogorčenje in upra-

Da bo po vaseh manj prahu na cestah

Pri sedanjem naraščajočem avtomobilskem prometu je prah na cestah, ki še niso asfaltirane, velika muka za prebivalstvo. Najbolj prizadete so v tem pogledu vasi ob cestah.

Za odpravo teh nevedčnosti na deželnih cestah stavi deželna vlada vsako leto nekaj denarja na razpolago. V tem prizadevanju bodo letos med drugimi asfaltirane tudi deželne ceste skozi naslednja naselja: cesta proti Blačam v Ziljski Bistrici (ca 99.000 šil.), cesta skozi Bilčovs in Branča vas (245.000 šil.), Bajdiška cesta med Borovljami in Dolmi (440.000 šil.) in cesta v Medgorje med Žrelcem in Selom (740.000 šil.).

Skupno bo na Koroškem zaenkrat v gornji namen na razpolago ca 3,4 milijona šilingov. Poleg tega je za raziskovalna dela v zvezi s projektirano avto-cesto Dunaj — Trst v celovškem okraju določeni 407.000 šil.

zveze za čebelarstvo sklicalo prefeklo nedeljo v Celovcu ustanovni občni zbor te zadruga, ki se ga je udeležilo okoli 400 čebelarjev in zastopnikov krajevnih čebelarjskih društev.

V nedeljo ustanovljena zadruga si je nadelala ime „Čebelarska zadruga, registrirana zadruga z omejenim jamstvom“. Članstvo v zadrugi je vezano na pristopnino in na deleže ter jamstvo. Pristopnina znaša 10 šil., število deležev pa je odvisno od količine medu, ki jo član dobavlja zadrugi. Zaenkrat pravi tozadevno določilo, da znaša vsak delež 100 šil. in da odpade na vsakih 100 kg dobavljenega medu 1 delež. Vsak član jamči za zadrugo s petkratnim zneskom svojih deležev. Članov, ki imajo do Deželne zveze za čebelarstvo še terjatve, pristopnino in deležev ni treba plačati v gotovini, ker bodo njihovi zneski odpisani od terjatev. Upravni odbor, ki mu predseduje ravnatelj Messner, ima 6 članov, nadzorni odbor pa 10 članov. Zadruga je po zakonu podvržena vsakoletni reviziji s strani pristojne revizijske zveze.

S tem je dana osnova za solidno čebelarsko organizacijo. Kako se bo leta izmotala iz finančnih težav in se gospodarsko stabilizirala, je vprašanje, katerega rešitev bo zahtevala precej prizadevanj. Zaenkrat je tako, da bo morala zadruga najeti večje pošojilo, da bo pokrila nastale primanjkljaje Deželne zveze za čebelarstvo. Ta zveza obstaja še naprej in se bo bavila s splošnimi vprašanji čebelarstva, medtem ko bo Čebelarska zadruga opravljala posle, ki so povezani z odkupom in vnovčenjem medu ter nabavo čebelarjskih potrebščin.

Lepena pri Železni Kapli

Pri našem zadnjem poročilu o ženičovanjskem slavju dveh zvestih članov pevskega zbora se nam je pripetila neljuba pomota, ki jo popravljamo. Poročila sta se Miha Kuhar in Marija Ošina, pd. Bajdnova iz Lepene. Mlada Mihova žena izhaja iz družine, v kateri zelo radi prepevajo in je kar cela vrsta družinskih članov vključenih v pevski zbor SPD Zarja v Železni Kapli.

po krivdi podivjanih šovinistov že 40 let ne razlikuje več med dnevom in nočjo.

Njena življenjska pot je bila žalostna. Za njeno usodo se ni brigala nobena organizacija. Za njo sta skrbela mati in župnik Ebner, ki je na posledicah gestapovskih zaporov umrl leta 1942. Pred par leti se je za Anico zavzela Zveza koroških partizanov in ji izposlovala redno invalidnino iz Jugoslavije. Navzlic prestanemu trpljenju pa je Anica ostala zvesta svoji materini besedi in slovenski zavesti.

Slovenska prosvetna zveza

VABILO

Ob priložnosti svojega izleta nastopi in poje

KOROŠKI AKADEMSKI OKTET

v soboto, dne 21. maja 1960

ob 20. uri pri PRANGERJU v ZMOTIČAH

v nedeljo, dne 22. maja 1960

ob 14.30 uri v DRUŠTVENI DVORANI na RADIŠAH

ob 20.00 uri pri ADAMU v SVEČAH

Pridite in prisluhnite sporedu izbranih pesmi, ki jih pri nas redko slišimo.

Vstopnina: odrasli šil. 5.—, šolska mladina šil. 3.—.

njo, kajti odvedel jo je dobri možiček Kosobrin na svojo nedostopno polico, kjer je imel svojo bajtico.

Bedanec zahteva od Kekca, da izvabi Kosobrinu skrivnost neznanega podzemeljskega rova, ki vodi do bajte na polici. Kekec pa je dovolj navihlan in bistar, da prelisči Bedanca in ga s pomočjo svojega zvestega psa Volkca celo užene v kozji rog, reši Mojco in Kosobrina.

Srečen in dobre volje se Kekec vrača z Volkcem v domačo vas k staršem, Tinki, Rožletu in svojim vrstnikom, ki so ga že objokovali, misleč, da ga je pahnili gorski orel v prepad...

Tej prisrčni povesti in odlično odigranim vlogam otrok Kekca, Mojce, Tinke in pastirčeka Rožleta nudi v filmu čudoviti svet Julijskih alp in Triglava edinstveno okolje, vsled česar je film mikaven tako za mladi-

vičeno kritiko, temveč so hkrati sprožile vprašanje preosnovanja tega čebelarjskega združenja. Medtem ko je del čebelarjev vztrajal na stališču, naj združenje še naprej vrši svoj dosedanji delokrog na podlagi društvenega zakona, je mnenje, da je treba njegovo gospodarsko dejavnost postaviti na zadržno osnovo, ki omogoča kolektivno upravljanje in revizijo, pričelo čedalje bolj pridobivati na pristaših.

Dolgotrajno je bilo iskanje izhoda iz zagate. Trda pa je bila tudi borba med pristaši obeh stališč glede preosnove svojega čebelarjskega združenja. Čebelarji so o teh stvareh razpravljali na okrajnih zborovanjih, ki so našla svoj zaključek v spoznanju, da je edini izhod iz obstoječe zagate ustanovitev čebelarjske zadruge, ki bo opravljala gospodarske posle združenja. Po teh zaključkih je novo vodstvo Deželne

Anica Rajner, žrtev podivjanega nemškega šovinizma
pred štirideset leti

Marsikdo je na ulicah in na naših prireditvah v Celovcu že srečal čedno, a slepo ženo, ne da bi vedel, da je srečal enega najtežjih invalidov v borbi za pravice koroških Slovencev. Anica Rajner, kakor je ubogi slepi ženi ime, ima sedaj 55 let trpljenja polnega življenja za seboj. Oslepela je v rani mladosti na posledicah hudih udarcev po glavi, ki so jih ji zadali pred dobrimi 40 leti Volkswehrovci.

V bojih za Koroško pred štiridesetimi leti so 19. aprila 1919 podivjani šovinisti iz vrst Volkswehra pretepli in s puškinimi kopiti težko poškodovali glavo takrat 14 let stare Anice. Leto navrh je zaradi tega oslepela. Zgodilo se je to v Vovbrah v župnišču, kjer je bila njena mati zaposlena kot kuharica.

Ko so vdrl v župnišče, je poskusila Anica s svojo materjo ubežati v klet. Na stop-

nih so ju dohтели Volkswehrovci in Anica je ob tej priložnosti dobila s puškinim kopitom takšen udarec po glavi, da se je skoraj onesvestila. Pa tudi drugače je padalo po njej in materi z vseh strani tako s pestmi, kakor s puškinimi kopiti. Končno se je jima le posrečilo, da sta ubežali k sosedu, kjer pa so jih Volkswehrovci iztaknili, jih zvezli nazaj v župnišče ter jih tam v veliki sobi spet pričeli pretepiti in pobijati. Anici je lila kri iz ust, nosa in ušes, na glavi pa je imela veliko rano. Iz samega strahu se prvi čas ni upala k zdravniku in se je več tednov skrivala pred Nemci. Pozneje, ko se je nudila priložnost in ko je šla k zdravniku, pa je bilo že prepozno. Vsak zdravnik je ugotovil isto: za njen vid ni rešitve, ker so poškodovani očesni živci. Vedno slabše je videla in najprej oslepela na desno, nato pa še na levo oko. Sedaj

KOLEDAR

Petek, 20. maj: Bernardin
Sobota, 21. maj: Faliks
Nedelja, 22. maj: Emil
Ponedeljek, 23. maj: Janez
Torek, 24. maj: Johana
Sreda, 25. maj: Urban
Četrtek, 26. maj: Vnebohod

Slava in poslastice

Veliki mo že je in gastronomski užitki

Zgodovinarji pripovedujejo, da so bili med slavnimi možmi tudi slavni sladokusci. Tako lahko čitamo o obilju v hrambah Aleksandra Velikega in njegovih bogato obloženih mizah, saj se je na svojih zavojevalnih pohodih seznanil z različnimi specialitetami Orienta.

Cezar je poznal jajca pečena na volovsko oko in posebej za njegovo kuhinjo so iz Etiopije pošiljali nojeva jajca. Eden njegovih ljubljencev je bil Rimljan Apicius, ki nam je zapustil pestro kuharsko knjigo. In po tej knjigi sestavlja iznajdljivi rimski kuhar še danes v atomski dobi pojedine, tako imenovane „Cezarjeve bankete“, na katerih servirajo po petnajst jedi: kuhane papige, pečene polhe (priljubljena Cezarjeva jed), zelo pikantno merjaščevo pečenko, flaminge, pečene v olju, in sploh vse, kar si lahko zaželi srce sladokusca antične dobe.

Rimski bogataš Lukul ni zapustil zgodovini svojega imena zaradi slave na bojnih poljih, ampak zaradi svojih „lukuličnih“ (bogatih) poedin. Bil je mojster „lukuličnih užitkov“. Zaradi intrig na dvorcu je moral ta mož pred dva tisoč leti zapustiti svoj položaj. Bil je hudo užaljen in se je umaknil na svo-

ja posestva v Campagni. Tu se je tolažil s pravljimi in pojedinami, ki so slovele po najbolj rafiniranih jedeh.

Med genialne oboževalce dobrega je sodil tudi Leonardo da Vinci. Njegova najljubša jed so bili, pomislite, nekakšni „ražnjiči“. Napravil si je poseben stroj za pečenje mesa na različnih. Podobno pečejo še danes piščance na münchenskem Oktoberfestu.

Sončni kralj Ludvik XIV. je tako kot nekoč cesar Avgust jedel z rokami in tudi Napoleon, ki se mu je vedno mudilo, je šestokrat to opravil kar s prsti. Zgodovinarji povedo o Napoleonu, da ni nikoli imel časa in je pri mizi vedno hitel, tako da je bil že sit, ko so se gostje šele upvarjali s predjedjo.

Friderik Veliki se je zmrdoval nad kmečko hrano, ki je njegovemu očetu še zelo prijala; mastil se je s francoskimi raguji, pastetami iz gosjih jeter in zelo pikantnimi specialitetami. Njegovih kasnejših bolezenskih težav so zato gotovo krive preobložene mize.

Beethoven je bil sicer varčen in si je redkokdaj privoščil meso. Zelo rad pa je sanjal o teletini na materini mizi. To je vedel

tudi njegov prijatelj Jules Janin, ki ga je pogosto vabil na telečjo pečenko, in takrat so Beethovena zanesli mladostni spomini.

Znano je, da je bil tudi Goethe velik sladokolec in da je zelo cenil dobre jedi. Njegova mati mu je dolgo pošiljala franfurtsko specialiteto, „nadevan“ zelodec in pečeno.

Karel Veliki je dajal prednost sočivju in ga celo sam gojil. Kajpak je oboževal tudi pečenko z ražnjev; poznal pa ni kislega zelja, o katerem je sicer slišal, da je doseglo Nemčijo šele pol stoletja kasneje iz Danske. Filozof Kant je rad jedel lečo, prav tako kot Schiller pa je koprnel po boljših zadevah, tako po plavo-kuhanih postrvih. Schopenhauer je bil znan po tem, da se je hranil samo po najboljših lokalih itd.

Skratka, slavni možje so torej uživali ob dobrih jedeh in se svoje sladkosnednosti niso prav nič sramovali.

Ali ste dobri starši?

Belgijska revija „La femme prevoyante“ je v eni izmed svojih števil objavila naslednja vprašanja:

Očetje:

1. Ali kdaj v pričo otroka hvalite njegove izredne sposobnosti?
2. Ali ste ga majhnega navadili na to, da mu v vsem usrežete?
3. Ali ste kdaj v njegovi prisotnosti rekli, da vam srce ne da, da bi ga kaznovali?
4. Ali ste ga kdaj kaznovali brez pravega razloga?
5. Ali ste se kdaj norčevali iz njegove pomnjkivosti in ga nestržno odpravili, če je bil potr??
6. Ali ste mu kdaj dali vedeti, da z materjo niste enih misli glede njegove vzgoje?
7. Ali je kdaj priča, ko se proti ženi slabo obnašate?
8. Ali ste mu kdaj pokazali, da vas njegovo vedenje v šoli in doma prav malo briga?
9. Ali skrbite za to, da v prostem času ni čisto prepuščen samemu sebi?
10. Ali prepustite otroka v počitnicah samo ljudem, za katere veste, da se nanje lahko zanesete, če sami ne marate z njim na počitnice?

Na prvih osem vprašanj mora biti odgovor „ne“ in na zadnji dve „da“.

Matere:

1. Ali ravnote z njim, kot da je prvi v hiši?
2. Ali popuščate njegovim muham?
3. Ali ste z njim kdaj surovi in se drugič istim stvarjem smejeje?
4. Ali z njim vred obsojate učitelje, če so ga po pravici kaznovali?
5. Ali mu slikate očeta kot tirana, ki je v hiši samo zato, da ga kaznujete?
6. Ali zahtevate, da si mora pomagati sam, kadar zaide v hude škripec?
7. Ali ga obsipate s psovskami: lažnivec, tat... ne da bi preiskali razloge njegovega ravnanja?
8. Ali ga neprestano primerjate z najboljšimi v razredu, čeprav veste, da njegovi možgani tega ne zmorejo?
9. Ali terjate od njega več, kot duševno in telesno zmore?
10. Ali sklepete z njim zarote za očeta-vim hrlblom?

Na vsa vprašanja je odgovor „ne“.

ka ali smetane, naribana limonina lupinica, 5 dkg rozin, sneg iz beljaka.

Iz prvih sestavin naredimo testo za omele. Testo naj počiva pol ure. Nato spečemo omele. Vsako omele tako namažemo z nadevom in zvijemo ter po vrhu potresemo s sladkorjem.

Za nadev skutu penasto umeamo, mu dodamo rumenjaka, smetano in mleko, naribano sesekljano limonino lupinico, rozine in sneg iz beljakov.

Žena v Jugoslaviji

Danes je v Jugoslaviji od vseh zaposlenih 27 % žena, v Sloveniji pa 36 %.

*

Od vseh zaposlenih žena dela v Jugoslaviji v gospodarstvu 73 %, v negospodarskih panogah pa 27 %.

*

V šolskem letu 1958-59 je bilo v šolah za kvalificirane delavce 22, za odrasle 42, v tehniških šolah 13,6, v kmetijskih pa 24 % žena.

*

V zvezni ljudski skupščini imajo 6,8 %, v republiški ljudski skupščini Slovenije pa 18 % žena.

*

V svetih in komisijah ljudskih odborov Slovenije dela 2584 žena, v delavskih svetih Slovenije pa je 28,3 % žena.

Kaj bomo kuhale?

Rižev narastek s skutu

50 dkg skutu, 4 žlice sladkorja, 50 dkg jabolk (poleti tudi kakoga drugega sadja), 25 dkg riža, 1 l mleka, 3 žlice maščobe, 3 žlice sladkorja, 2 jajci, sol, limonina lupinica.

Opran riž skuhamo na pol v malo soljenem mleku. Maščobo penasto umeamo, ji dodamo rumenjaka, sladkor in sesekljano limonino lupinico. Vse skupaj primeamo ohlajenemu rižu, nato še penasto umeamo skutu s sladkorjem in naribano jabolko. Nozadnje dodamo še sneg iz beljakov. Maso denemo v dobro pomazčeno posodo in jo spečemo. Po vrhu denemo še nekaj koščkov maščobe.

Skutne omele

Testo: 12 dkg moka, 12 dkg pudingove moka, 2 žlički pečilnega praška, 3 jajca, 3/8 l mleka, 2 žlici vode, ščepec soli.

Nadev: 25 dkg skutu, 1 rumenjak, po potrebi malo mle-

Naše zdravje:

Vpliv prehrane na oči

Povsem dokazano je, da prehrana zelo vpliva na oči. Po prvi svetovni vojni je na tisoče belgijskih kmetov zbolelo za čudno očesno boleznijo — tako imenovano kurjo slepoto. Zdravniki so bili brez moči, vsa zdravila in vse metode so odpovedale. Potem je prišla pomlad, v deželi je bila lakota in lačni kmetje so jedli popke in mlado zelenje. Brez kapljic za oči, brez zdravil je bil konec nočne slepote skoraj čez noč. To je bila obogatitev vede o prehrani. Ves svet je zdaj vedel, da je očem potreben vitamin A, da sveže zelenje in rumena zelenjava, bogata s karotinom — provitaminom A, lahko ozdravi kurjo slepoto.

Od takrat tudi vemo, da sta sveže maslo in smetana še bogatejša na vitaminu A. Najboljše rezultate pa dosežemo z ribjim oljem, ki ne samo, da zdravi in preprečuje kurjo slepoto, pač pa tudi pomaga solznemu kanalu, da izloča naravno tekočino, ki je najboljše sredstvo za očuvanje oči.

Da bi dobro videli in da bi bile naše oči zdrave, moramo dovajati organizmu posebno tri vitamine — A, B (riboflavin) in C. Kot preventivno sredstvo pri velikih naporih ali kurji slepoti potrebujejo oči dnevno najmanj 10.000 enot vitamina A. Vitamin A se dela v jetrih iz karotina, rumene snovi, ki jo najdemo v korenčku, marelicah in drugem rumenem sadju ali zelenjavi kakor tudi v zelenem peteršilju, špinači itd. Obilni obrok katerekoli te zelenjave zadostuje za potrebe vsega organizma, tudi za oči. Prav tako pijte mleko, ker vsebuje riboflavin, limonin ali pomarančni sok pa vas bo oskerbel z vitaminom C. Pomankanje vitamina B2 (riboflavin) lahko izzove pri starejših in mlajših občutek, kot bi imel pod vekami pesek. Veke so rdeče in zatekle, oči pa solzne in krvave. Če po nekaj tednih pravilne prehrane, ki vsebuje vsaj 3 mg riboflavina pri vsakem obroku, bodo oči zopet normalne.

Vsekakor nosite očala, če jih potrebujete, toda samo takrat, ko so vam zares potrebna. Pravilna in dobra očala vas pomlajujejo, ker zmanjšajo napetost v očeh in okoli njih. Razen pravilnih očal pa naj vam zdravnik predpiše tudi pravilno prehrano, ki sodi med sodobne metode zdravljenja. Če ste dalekovidni, kar je večina ljudi nad štiridesetim letom, smenite očala v gledališču ali na sprehodu. Pustite očesnim mišicam, da se spočijejo.

Zapomnite si za vse življenje, da gledate skozi oči in ne z očmi. Zapirajte in odpirajte jih zavestno: če hodite, jih zapirajte in odpirajte pri vsakem koraku, če berete, pri vsaki vrsti — potem vaše oči ne bodo napete in motne. Po kratkotrajni vaji se vam bodo zapirale in odpirale same od sebe.

Vitamin B2 je za oči izredno pomemben: sicer ni zdravilo proti mreni, je pa odlično preventivno sredstvo proti nji. Zato bi moral vsak človek nad 40 letom skrbeti, da je v njegovi hrani dovolj riboflavina. Naj ne bo nobenega dne, da niste pili mleka, jogurta ali pivski kvas. Skrbite za počitek oči in za njihovo telovadbo. Dobro je, če vam jih večkrat pregleda zdravnik, kajti po očeh lahko ugotovi splošno zdravstveno stanje.

Tretji dan bojev nad Reko. Za seboj smo imeli borbe za Gospić in druge hrvatske kraje, že prej pa več tednov trajajoče vojaške vaje v Bariju. Bilo je konec aprila, vedeli smo, da mora Nemčija vsak čas kapitulirati, a ker ni, ker so hitlerjevske armade, ki so bile še daleč od Anglo-Amerikancev, skušale za vsako ceno uiti Titovi vojski in Rdeči armadi, smo s podvojeno silo talkli po njih. Ne njim ne sebi nismo dali en sam dan oddiha.

S Petrom sva bila vedno v isti četi, medtem ko so četo, v kateri so bili Janez Krivic, Lojz Peternel in večina „Francozov“, dodelili enotam, ki so po drugi strani prodirale proti Trstu.

Peter se zadnje tedne ni ganil od mene. Kot da bi slutil svoj konec. Že pred Gospićem mi je dejal neki večer: „Marko, te vboje ne bom preživel, to vem. Nič mi ne bi bilo, samo če bi lahko vsaj še enkrat spal z Veroniko. Ti ne veš...“ Obmolknil je sredi stavka, že naslednji trenutek pa me je zgrabil za roko in vprašal pridušeno: „Je bila kdaj tvoja? Povej, povej po resnici! Čez minuto lahko tebe ali mene ali oba vzame vrage, zato povej!“ Otresel sem se njegovega prijema. „Ne nori, Peter!“ „Odgovoril!“ je terjal. „Ni bila, sem odgovoril.“ „Res?“ „Zakaj bi ti lagal?“ Treskalo in ropotalo je naokoli in nismo vedeli, kdaj bo zapovedan napad. Mi prostovoljci smo šele v prvih bitkah spoznali, kako slabo smo

izvezčani. Sprva so se nam ostali smejali, posebno tisti, ki so imeli za seboj dve, tri leta vojskovanja, v partizanih ali v nemški vojski. Morda se je Peter, ki mu je že po prvi praski upadel pogum, prav zato tako držal mene, čeprav seveda tudi jaz nisem bil nikakršen vojak, vendar pa nisem maral pokazati, kako me je včasih stiskalo za goltance. „Zdaj ti lahko povem“, je nadaljeval Peter čez čas, „strašno sem bil ljubosumen; delal sem že načrte, kako bi vaju oba spravil s sveta, potem pa seveda še sebe.“ „In zdaj?“ sem vprašal. „Zdaj? Zdaj bi rad še enkrat imel Veroniko, nič drugega, potem naj me ubije nemška granata.“ To je bilo pred Gospićem. Pozneje nisva govorila več o Veroniki, govorila sva o Mensu, o stanovalcih naše hiše, o tovariših in rojakih.

Tega dne, bilo je sredi popoldneva, je spet spregovoril o Veroniki. Na temnomodrem nebu so plavali ogromni beli oblaki. Nikamor se jim ni mudilo. Prijetno je bilo gledati modro nebo in snežno belo obrobljena oblaka. Človek si res ni mogel misliti, da so tam na oni strani puste, nekoliko napete gmajne vkopani Nemci. Že dvakrat smo se pogнали proti njim, že dvakrat smo se morali umakniti, seveda ne vsi, nekateri so obležali pred nemškimi bunkerji, nekateri so odnesli bolničarji. Ali bomo napadli še tretjič? Bo spet kosila smrt, ko že vsa Evropa uživa mir, vsa Francija, vsa Rusija, Poljska, Češkoslovaška in druge drža-

ve, kjer je leta in leta vladal Hitler s svojimi pajdaši? Samo na temle koščku Jugoslavije in na koščku Nemčije puške, bombe in granate še ubijajo ljudi. V Mensu moji znanci in tovariši prav zdajle zapuščajo šaht in zunaj na ulici vprašujejo začuden: kaj, še vedno ni konca? Še bolj nestrpno pričakujejo zadnjega vojnega poročila mati, Jurček in Mihec. Najbrž imajo radio odprto od jutra do večera. Seveda, obe njivi na Strmcu sta že zorani in teta Jera ne ve, kaj naj zasadi na prvi, kaj na drugi. Vsi, prav vsi mislijo na konec, le mi se bomo gotovo spet pogнали prek skoraj gole gmajne nad nemške bunkerje, da bi jih končno le prisilili k molku in nadaljevali pot v Slovenijo, v Trst, Ljubljano, na Strmec. Že prvi rafal iz tistegale bunkerja, ki s svojo črno lino reži naravnost na naju s Petrom, bo morda pokosil mene ali Petra ali oba, in nihče ne bo vedel, kaj mi je imel Peter še povedati, kajti že od jutra čutim, da bi mi rad povedal nekaj posebnega. Ne more več skrivati. Človeku je tako prijetno, ko leži na domači zemlji. Vsi ti meseci, čeprav so bili naporni, krvavi, so bili vendar lepi, naravnost praznični. Nikoli si nisem mislil, da ima Jugoslavija tako lepe kraje. Split! Čudovito mesto! Naše morje in morsk obala! Kako mora biti ob tem času lepo šele na Strmcu in bregovih nad Podlogom! Zakaj hudiči ne kapitulirajo? Ali še vedno upajo na tajno orožje ali pa se res tako boje partizanov in Rusov, da rajši puščajo za seboj

ravnance in mrtve, samo da bi umaknili glavnik svoje vojske na zapad? Res mislijo, da se pri Anglo-Amerikancih cedi med in mleko? Videl sem, kako so ravnali z ujetniki. Ne bi mogel reči, da v rokavicah. Tega si tudi ne zaslužijo. Toda kaj, ko bi naslednja sekundo zadonelo tam od nemške strani: „Schluss! Kapitulation!“ Ne bi se ganil, še dalje bi gledal v nebo in oblake.

„Marko, tole bi ti povedal,“ je na lepem spregovoril Peter. „Če me dobi v teh zadnjih dneh, vzemi Veroniko s seboj domov! Zelo rada bi videla domače kraje, ni se navadila Francije, čeprav je tako rada pela in se smejala.“

„Poglej rajši, kakšno je nebo!“ sem ga zavrnil.

„Prav to nebo me sila, da ti povem, kar ti imam povedati.“ Nekje se je oglasil rafal, kar Petra ni motilo, jaz pa sem pozornost pogledal okoli sebe. „Tisti tvoj bratranec John,“ je nadaljeval Peter, „tisti ne sme imeti Veronike.“ Zgrabil me je za roko. „Marko, ti jo vzemi, rad jo imaš, vem, tudi ona te je imela, in spet te bo imela. Ti si bil človek, tovariš, tisti Amerikanec pa ni bil...“

„Kaj govoriš, Peter?“

„V Mensu se ne vrnem, Veronika ve, čeprav ji nisem povedal. Ne zadržuj se tu, takoj se odpravi po Veroniko, da je ne odpelje tisti dolgin, tisti...“

(Nadaljevanje sledi)

Jaz nikoli ne dobim paketov, ampak v prihodnjih dneh si ga bom sam sebi poslal — samo zaradi tega, da bi šel na pošto in dvignil paket. Zakaj tam, v tistem grdem starem uradu s skladovalnicami paketov vseh vrst in vseh tež, z madeži črnila in zatohlim duhom po vlažnem žaganju, se je začela moja sreča. Da se razumemo — nobena velika sreča, toda vendar nekaj mnogo lepšega kot delitev paketov. — Kdo ve, ali je Valentin: še tam s svojim črnim predpasnikom in valovitim, kostanjevimi lasmi, ki so ji padali do ramen, kakor dekletom iz penzionata. Valentina z mirnimi očmi kakor zvezde in bledim, okroglim obrazom, ki je bil v nabljudi, okroglim obrazom, ki je bil v nabljudi, sprotno s črnim predpasnikom videti skoraj mrliški... Pri vsej njeni milobi pa vendar vem, da je Valentina ponosna. Torej se bo, ko se bom pojavil pri okenču, bržkone napravila, kakor da me ne prepozna. Omejila se bo na to, da mi bo dala raztrgan in popackan zvezek in mi s svojim rožnatim prstom brez laka na nohtu pokazala mesto, kamor naj bi se podpisal. „Tu se podpišite...“ bo rekla, mi vrgla paket, ne da bi me sploh pogledala in bo nato izginila v ozadju urada, da bi tam, med kopicami paketov, prebiral svojo priljubljeno filmsko revijo. In vendar se je, kot rečeno, moja sreča začela v tem uradu. Natančno, začela se je pri Valentinini — boljše... pri njeni strasti za film. Z mračnim, spačnim obrazom sem sedel dan na dan za poštnim okencem in izdajal pakete in po letih brezposelnosti sem bil celo vesel, da imam to službo. Toda Valentina s svojim čednim obrazom ni bila vesela, ampak je mislila zmeraj na film. Med nama ni bilo nikoli besede o ljubezni. Čeprav sem jo imel rad in sem ji to tudi povedal. Nikoli nisva šla skupaj ven — niti v kavarno. Dobra Valentina je gledala na nas vse, ki smo delali z njo v uradu, zviška in je ostala rajši sama, kot da bi se zadovoljila z enim od nas nepomembnih ljudi. Meni je nekega dne naravnost rekla: „Re-

nato, s tabo ne bom šla ven, ker imaš pregrd obraz.“

„Kaj se pravi — pregrd obraz?“
„Ne zameri mi — vem, da si pošten človek, ampak tvoj obraz, ne bodi hud, je obraz pravega lopova.“

Nedolgo za tem se je pojavil pred okencem polizan blondinec z metuljčkom za vratom. Valentina je vzela njegov listek in šla počasi k policam za pakete.

Nenadoma je mladi mož zaklical: „Gospodična!“

Takoj se je obrnila.
„Gospodična,“ je menil mladi mož, „ali

Alberto Moravia:

vam še nihče ni rekel, da bi lahko prišli k filmu?“

Jaz sem stal v kotu in opazoval prizor: Valentina je zardela do lasnih korenin. Prvič sem v njenem obrazu zagledal barvo. „Ne,“ je rekla, „nihče. Zakaj?“

„Ker imate zelo lep obraz,“ je rekel drugi tjavdan.

„Hvala,“ je jecljala Valentina. Stala je stredi pisarne, otrpla, s prekrižanimi rokami.

Mladi mož pa očitno ni imel kaj drugega povedati, kakšen trenutek jo je še gledal, slednjič pa menil: „No, mi boste že prinesli paket!“

Storila je, kakor ji je bilo ukazano, medtem ko sem neopazno stopil k njej. S tresočimi rokami je iskala po policah.

Tedaj sem ji šepnil: „Pa menda ne boš verjela temu zelencu?“

Valentina je odvrnila prav tako šepetaje: „Pusti me pri miru...“

Potem je našla paket in ga prinesla mlademu možu, ki je medtem poiskal nalivno

pero in nekaj napisal na papirček. Vzel je svoj paket in ji dal papirček z besedami: „Pridite v torek na ta naslov v atelje... Pravkar potrebujemo obraz, kakršnega imate vi. Vprašajte po meni!“

Bolj mrtva kot živa je Valentina spravila list v žep predpasnika in mladi mož je odšel.

Rekel sem že, da Valentina mojih povabil nikoli ni marala sprejeti. Ko pa se je približal torek, se je obrnila k meni. „Spremi me vendar,“ je rekla, „sama si ne upam tja.“

Še danes ne vem, zakaj sem jo moral ravno jaz spremiti. Mogoče je bila res plašna.

„Vse preveč dobrodušen! Obraz mirnega malomeščana! Jaz potrebujem obraz lopova, poklicnega zločinca, morilca! Razumeš!“

„No, pa si vzemi Prioretija!“

„Ne in ne! Ta je tudi dobrodušen! Prioretti je čunja! Nemogoč! Sploh nemogoč!“

„Pa vzemi Serafinija!“

„Tudi nemogoč! Serafini je vendar angel! Kdo mu bo verjel lopova? Kdo bo to verjel en sam trenutek!“

Sprevidel sem, da sva prišla v neugodnem trenutku, ampak zdaj sva pač stala tu in nisva mogla nazaj.

Počakal sem, dokler se ni režiser, še zme-

Valentina je jokala

Ali pa je nehote imela namen, da bi me napravila za pričo svojega triumfa?

Sešla sva se na Piazzale Flaminio. Valentina se je pojavila praznično oblečena: imela je na sebi lep nov plašč iz modre volne, svilene nogavice, čevlje s pentljo in v roki rdeč dežnik — prav tako s pentljo. Četrto pentljo si je privezala v lase, ki jih je navadno nosila razpuščene. Pošteno povem, ko je prišla bliže in sem pogledal v njene zvezdane oči, sem jo moral ljubiti.

„Ostani lepo mirna,“ sem ji rekel. „Gотовo te bodo vzeli. Na pošti te ne bomo več videli!“

Filmski atelje je bil na hribčku Monte Mario, na koncu s travo poraščene in zaradi slabega vremena razmočene ceste. Medtem ko sva hodila, sva morala skakati od luže do luže. Potem sva zagledala zidovje, ki obkrožja atelje, in nad njim strehe poslopij.

Vratar, ki naju je spustil noter, je rekel nekaj, toda bila sva tako preplašena, da si ga nisva upala vprašati za pot. Tako sva šla naravnost dalje in prišla na velik trg, kjer je stalo mnogo avtomobilov in množica ljudi je hodila sem in tja v skupinah. Nekateri so bili videti kot midva, drugi pa so bili smešno oblečeni in so imeli z opečnato barvo poslikane obraze.

Tedaj sem rekel Valentinini: „To so igralci. Kmalu boš tudi ti tako namazana skakala okoli!“ Valentina ni odgovorila, od veselja in razburjenja ji je odpovedal glas.

Nisva vedela, kje je atelje, ki sva ga iskala. Končno sva opazila številke na vratih in jaz sem šel k enim izmed vrat, pritisnil na kljuko in jih odprl. Bila so težko tapcirana vrata in so se odprla počasi kot v banki. Vstopil sem, Valentina pa je prišla po prstih za menoj. Znašla sva se v notranjosti enega izmed ateljev. Bilo je temno, samo v nekem kotu je ena sama žarnica osvetljevala nizko zgradbo, ki je bila videti kakor iz lepenke: pol opečnate strehe, pod njo pol opečnatega zidu s polovico vrat, ki ste skoznje lahko videli pol sobe in pol stene in pol postelje, na kateri je stegnjena ležala neka ženska. Nanjo je bil usmerjen bel snop svetlobe. Ženska je vila roke. Moški z dvignjenim mečem je stal tesno ob njej.

Tiho sem rekel Valentinini: „Vidiš, zdaj igra...“

V istem trenutku je zarjovel neki glas: „Mir!“ Zdrzil sem se, kot bi rekel meni. Stopila sva bliže in za polovico postelje odkrila kamero in okoli nje kopico ljudi. Drugi ljudje so bili visoko zgoraj, v temi ateljeja, in so čepeli kakor krokerji na preži. Uboga igralka je morala spet viti roke in mož je moral znova dvigniti meč. Potem je nekdo pokazal dve leseni deščici, tlesnil z njima, nekdo je spet zakričal: „Mir!“ in kamera je začela brniti, medtem ko je ženska na postelji kar naprej vila roke in je možki končno potisnil vanjo meč — tako silovito, da je zakričala v pristni grozi.

Potem je nekdo zaklical: „Konec!“ Brnenje je utihnilo, igralka je vstala s postelje, reflektorji so ugasnili, vsi ljudje so začeli hoditi sem in tja.

Sprevidel sem, da je pravi trenutek, pa sem stopil k tehniku in ga vprašal: „Prosim, kje je gospod Zangarini?“

„Zangarini? Kdo pa je to?“ je vprašal nagovorjeni, ki o vsem tem očitno ni imel pojma.

Vrglo me je iz tira, toda na srečo se je vmešal neki drugi prijaznejši tehnik in rekel: „Zangarini? Tega ni tu... V ateljeju številka tri ga najdete!“

Naglo sva odšla, prečkala trg in se obrnila k ateljeju številka tri. Spet so se odprla težka vrata in vstopila sva v prostor, ki je bil prejšnjemu zelo podoben. Tu pa ni bilo snemanja. Vse je bilo razsvetljeno. Nekaj ljudi se je glasno pogovarjalo. Previdno in plašno sva se jim približala, kajti ti ljudje so kričali kakor obsedeni in so bili videti resnično besni. Neki suh z želovninastimi očali in velikimi črnimi brki, ki so mu visele čez bele zobe, je kričal in se obnašal, kot bi imel strašno bolečino: „Nemogoč! Sploh nemogoč!“

In Zangarini — bil je tam — je vprašal: „Ampak, zakaj je nemogoč?“

Mož z brki je še zmeraj kriče odgovoril:

raj divji, odstranil. Tedaj sem stopil k Zangariniju in zašepetal: „Gospod Zangarini, midva sva tu!“

„Kdo midva?“ je vprašal razdraženo. „Gospodična Valentina,“ sem odgovoril in se za korak umaknil. Valentina se je približala in se rahlo priklonila.

„Gospodična iz pošte,“ sem pojasnil. „Pozvali ste jo, naj pride sem.“

Zangarini je moral na to popolnoma pozabiti. Sele ko je Valentino dlje časa meril, se je očitvidno spomnil in rekel s hoteno ljubeznivim glasom: „Žal mi je, gospodična, ampak za vas nimamo posla.“

„Kako da ne? V petek ste ji vendar rekli, da potrebujete nekoga, ki ima obraz kot gospodična Valentina!“

„Hm, v petek! Medtem smo pravo že našli.“

„Slišite,“ sem rekel razburjeno, „kakšen način pa je to! Pustite damo, da pride nalašč za to sem, in ji potem poveste, da ste našli že drugo!“

„Kaj naj pa storim?“

Hotel sem mu ravno zabrusiti, ko je nekdo nenadoma zarjovel: „Tu ga imamo! Glejte čudo!“

Bil je režiser, ki je malo prej besno kričal, zdaj pa je strmel vame z žarečim pogledom in kazal na moje prsi.

Zmeden sem vprašal: „Kdo?“
In režiser: „Vi ste lopov, gangster, držič! Recite mi — vi ste lopov, ni res?“

„Kako pa govorite z menoj!“ sem odgovoril užaljeno. „Jaz sem državni uradnik! Moje ime — Renato Parigini!“

„Ne, vi ste lopov, ki ga iščemo! Vi, z vašim obrazom ste natanko tisti lopov, ki ga iščemo! Vi ste lopov...“

Kratko malo, Zangarini mi je razložil, da ravno zdaj iščejo lopovski obraz za majhno stransko vlogo in da je moj obraz natanko tak, kakršnega iščejo in da naj — če hočem — še danes pridem na poskusno snemanje. „Pa Valentina?“

„Ne, nič ne bo iz tega!“ je zakričal režiser. „Tarih imamo toliko, kolikor hočemo!“

Ko pa je opazil solze v Valentininih očeh, se je popravil in prijazno dodal: „Gospodična, danes iščejo lopovski obraz. Vidite, našli smo ga. Ko bomo potrebovali angelski obraz, bomo mislili na vas!“

Tako sva torej odšla. Komaj pa sva bila zunaj na travnati cesti, Valentina ni spregovorila nobene besede več in se je ločila od mene. Na tramvajski postaji se je kot običajno gnetlo ljudi in Valentina se je zmedeno ozirala. Zdelo se ji je gotovo ponižanje, da je morala še zmeraj kot uboga para v tramvaj, potem ko je sanjala o bogastvih in slavi, zakaj nenadoma je rekla: „Ostani zdrav, Renato... Vzela bom taksij, mudi se mi... prosim te, ne hodi z mano. Saj stanujeva na različnih koncih.“

Še preden sem ji mogel kaj odgovoriti, je z vsemi svojimi pentljami prečkala preplavalno cesto in stopila k taksiju.

Odtlej je nisem več videl. Zakaj naslednjega dne nisem šel v urad, marveč na poskusno snemanje. To snemanje se je dobro izteklo. Začel sem delati v ateljeju in delam to še danes.

Zdaj sem strokovnjak za določene, včasih tudi neme stranske vloge: gangster, slepar, tat in podobno. Pred kratkim sem od nekega prejšnjega kolega iz pošte, ki sem ga slučajno srečal na cesti, zvedel, da se je Valentina zaročila z uradnikom, ki razvršča poštne ležeča pisma — štiri okenca dalje od njenega.

ANEKDOTA

Britanski ministriški predsednik Macmillan je bil med vojno nekaj časa zastopnik angleškega kabineta v štabu zaveznikov. Nekoč je moral poravnati spor med angleškimi in ameriškimi časniki, ki so imeli skupni kazino. Amerikanci so hoteli piti pred jedjo, Angleži po njej. Macmillanova razsodba je bila vredna samega Salamona: „V bodoče bomo pili vsi pred jedjo na čast Amerikancem, po jedi pa na čast Angležem.“

G. W. BORTH:

Avto je blagoslov

Motorizacija se neverjetno širi. Tudi moj prijatelj, zelo prijazen možak, si je nabavil avtomobil. In tako se mi je nedavno tega zelo mudilo v mesto. Imel sem nekaj nujnih opravkov. Nenadoma zatrobi za menoj nekdo — bil je moj prijatelj. Veselo mi je pomahal iz avtomobila — lepega, novega avtomobila:

„Kam greš?“ me je vprašal.

Dejal sem: „Imam nekaj opravkov.“

Potem pravi on: „Torej se zahvali nebesom, da sem te dohitel. Kot bi mignil, te bom popeljal tja, kamor želiš!“

No — takšne ljubeznivosti človek ne odklanja!

„Kam greva najprej!“

Povedal sem mu naslov in se udobno naslonil v sedež. To je gotovo zelo prijazen občutek. Potem sem mu dejal:

„Čuj, kam pa me pelješ!“

On je odgovoril:

„Ne razburjaj se, peljem popolnoma pravilno. Le je ta direktna cesta zaprta za promet in moram narediti majhen ovinek.“

Nisem mogel kaj, rekel sem:

„No, peš bi prišel v treh minutah tja!“

Toda on je odgovoril: „V avtomobilu pa je komaj poldrugeta minuta. Seveda to, da moraš čakati na križiščih, jemlje čas, toda...“

Nisem mu hotel vzeti veselja. Pokazal je toliko dobre volje, da bi mi pomagal in človek ne sme biti nehvaležen. Potem je avto nenadoma ustavil. Hotel sem izstopiti, toda zadržal me je:

„Počakaj, še nismo na cilju. Le počakati morava, da tale avto pred nama obrne!“

Trajalo je nekaj časa, potem je avto pred nama obrnil in midva sva s pospešeno naglico — da bi nadoknadila zamudo — šinila po ulicah.

„Stoj,“ sem dejal, „zdaj si vendar zavil v napačno ulico!“

Vzdihnil je: „Vem, vem! Moral bi zavili na levo. Toda ali nisi videl onega z mopedom, kako mi je zaprl cestišče! Malce v zadregi se je nasmehnil. „Toda to nič ne de. Veš, v avtomobilu se vse oddaljenosti skrčijo na nič, da človek tega sploh ne veruje.“

In zopet hitiva dalje, že hitreje kot prej, da bi nadoknadila izgubljeni čas. Toda čez hip zopet zaškripajo zavore našega avtomobila in že nekega drugega. Moj prijatelj najprej odpre okno in se živahno pogovarja s šoferjem nekega tovornjaka. Potem stopi iz avtomobila in tako nisem več mogel zasledovati njenega pogovora.

Čez tri minute se je moj prijatelj vrnil — z zatečenim očesom in mrko dejal:

„No, temu sem jih pokazal!“ in odpeljala sva se dalje.

No — končno to ni moja skrb. Glavno je, da ima on svoje veselje pri vsem tem. Kljub temu sem mu čez nekaj časa, ko je zopet zavil proč od mojega cilja dejal:

„Čuj, jaz bi moral nujno tja in tja — zdaj res nimam časa za krožno vožnjo po mestu!“

„Vem, vem,“ je odgovoril neomajno. „Toda ali nisi videl, da je to enosmerna ulica! Ali misliš, da je užitek voziti se po teh ulicah, ko je vsaka druga zaprta za promet ali vsaj enosmerna! In k vsemu še tisoč prometnih znakov na vsak korak! Tu ne smeš tega, tam ne smeš onega! To je pekel, dragi moj, pekel!“

Končno sva vendarle prispela do mojega cilja. Skočil sem iz avta, da bi le še v zadnjem hipu opravil svoj posel in ko sem se vrnil čez nekaj minut, sem našel poleg avtomobila mojega prijatelja prometnika z listkom za prometne prekrške v rokah.

„To kazen pač lahko ti poravnáš,“ je dejal moj prijatelj, „saj sem končno tebe prevažal po mestu. Tukaj je namreč prepovedano parkiranje! In to sva midva prezrla!“

Die Wahrheit über die Frage der Kulturautonomie

(Fortsetzung aus der letzten Nummer)

Die deutschen Mehrheitsparteien erklärten, dass sie diesen Gegenvorschlag nicht annehmen könnten, weil die Überführung aller utraqvistischen Schulen in die Kulturautonomie ein offenkundiges Unrecht sei. Das utraqvistische Schulwesen könne nicht als ein slowenisches Besitztum angesprochen werden, weil dasselbe in grossem Ausmasse auch von deutschen Kindern besucht werde.

Dagegen sei bemerkt, dass die sprachlichen Verhältnisse an den Minderheitsschulen dank dem Umstande, dass an denselben der Religionsunterricht fast ausschliesslich in der Muttersprache erteilt wurde, leicht festgestellt werden konnte. Wenn wir

diese Erfassungsmethode anwenden, kommen wir erst zur richtigen Erkenntnis sowohl der politischen als auch der Schulverhältnisse in Kärnten. In der Gemeinde St. Stefan an der Gail wurden z. B. bei der Volkszählung vom Jahre 1923 genau 200 Slowenen (13 %) und 1431 Deutsche (87 %) festgestellt, während in der selben Gemeinde aber 212 (97 %) slowenischen und nur 9 (3 %) Kinder deutschen Religionsunterricht genossen hatten. Es wäre sehr aufschlussreich, solche Aufstellungen für alle Gemeinden Südkärntens zu veröffentlichen, was leider wegen Raum mangels undurchführbar ist. Wir beschränken uns zur Illustration der Verhältnisse auf folgende kurze Tabelle:

	Volkszählung 1923		Religionsunterricht	
	Slowenen	Deutsche	slowenisch	deutsch
Hohenturn	34 %	66 %	97 %	3 %
Feistritz/Gail	8 %	92 %	94 %	6 %
Weizelsdorf	36 %	64 %	85 %	15 %
Keutschach	42 %	58 %	98 %	2 %
Radsberg	45 %	55 %	93 %	7 %
Diex	27 %	73 %	87 %	13 %
Haimburg	34 %	66 %	90 %	10 %
Rückersdorf	47 %	53 %	100 %	—
St. Peter am Wallersberg	55 %	45 %	100 %	—

Zur Charakterisierung der Schüler mögen diese Zahlen genügen, denn sie beweisen klar die Tatsache: wenn man die Kinder der Staatsangestellten, in der Regel Zugewanderte, von der Gesamtzahl abzieht, so verbleiben praktisch nur mehr slowenische Kinder!

Einen noch klareren Einblick in die sprachlichen Verhältnisse an den Schulen Südkärntens aber gewinnen wir, wenn wir die drei damals vom Schulverein „Südmark“ im gemischtsprachigen Gebiet errichteten Schulen ins Auge fassen. Der „Südmark“ oblag laut Statuten die Aufgabe, deutsche Kinder deutsch zu erhalten und deutsch zu erziehen. Welche Verhältnisse bestanden nun bei den Südmark-Schulen in Südkärnten? Ihre Schule in Rosenbach besuchten zu 75 % slowenische Kinder, die Rosegger-Schule in Gödersdorf 86 % und die Kernstock-Schule sogar 100 % slowenische Kinder. Wenn schon an diesen Südmark-Anstalten die sprachlichen Verhältnisse so lagen, dann konnten die Kärntner Slowenen die übrigen utraqvistischen Schulen des Landes mit noch grösserem Recht als ein Schulwesen ansprechen, das nur für ihre Kinder bestimmt war und als Besitztum der slowenischen Bevölkerung in die autonome Schulverwaltung übergehen müsste.

Die übrigen Minderheiten vermittelten

Die Kulturautonomie in Kärnten bedeutete jedoch eine Frage, die nicht nur die dortige Minderheit und Mehrheit interessierte. Die Sachlage war vielmehr die, dass die politische Bedeutung einer Kärntner Kulturautonomie weit über die Grenzen Österreichs reichte. Die Errichtung einer kulturellen Selbstverwaltung in Mitteleuropa hätte sowohl auf die Nachbarstaaten, als auch auf die übrigen Länder Europas sicher stark eingewirkt und der Minderheitenbewegung im allgemeinen erheblichen Nutzen gebracht.

Es war daher verständlich, dass die Vertreter der deutschen und slowenischen Minderheiten anderer Länder und einige einflussreiche Freunde der europäischen Minderheitenbewegung vermittelnd eingriffen, um einen endgültigen Bruch in Kärnten zu verhindern.

Gelegentlich des Kongresses der europäischen Nationalitäten in Genf kam es am 29. August 1929 zu einer erschöpfenden Aussprache über die Lage in Kärnten, an der von seiten der Deutschen Regierungspräsident und Vorsitzender der Minderheitenkommission der deutschen Völkerbundliga in Berlin Dr. Otto Junghann, der Rechtsberater der deutschen Minderheiten Dr. Carl Georg Bruns, der Generalsekretär der euro-

Die Vertreter der deutschen Mehrheit wollten jedoch davon nichts hören und hielten an der Spaltung der slowenischen Kinder unter zwei Schulverwaltungen unverrückbar fest. Bei einer solchen Sachlage musste es zum Abbruch der Verhandlungen kommen. Dies geschah im Mai 1929.

Die damals in mitteleuropäischen Zeitungen und auch heute in einem Teil der österreichischen Presse verbreiteten Nachrichten, wonach die Kärntner Slowenen die Kulturautonomie mutwillig abgelehnt hätten, entsprechen somit nicht den Tatsachen.

Die Minderheit wurde damals als Gegnerin des subjektiven Bekenntnisprinzips, als Gegnerin der Autonomie überhaupt hingestellt, der die deutsche Mehrheit natürlich eine Selbstverwaltung nicht aufzwingen könne. Aus den im Laufe der Verhandlungen zwischen der Minderheit und der Mehrheit bereits einvernehmlich angenommenen Artikeln des Gesetzentwurfes geht jedoch klar hervor, dass der Gesetzestext, betreffend die Organisationen der Kulturautonomie, schon vollendet in seiner endgültigen Fassung vorlag. Die Verhandlungen scheiterten an der Frage des Wirkungsbereiches der Selbstverwaltung.

päischen Nationalitätenkongresse Dr. Ewald Ammende, der deutsche Abgeordnete aus Lettland Dr. Paul Schiemann, der deutsche Abgeordnete aus Estland Dr. Werner Haselblatt und der Vertreter der deutschen Minderheit in Jugoslawien Dr. Franz Pertz, von seiten der Slowenen die ehemaligen slowenischen Abgeordneten im italienischen Parlament Dr. Josip Wilfan und Dr. Engelbert Besednjak sowie die slowenischen Landtagsabgeordneten aus Kärnten Dr. Franz Petek und Johann Starc teilnahmen.

Bei der Besprechung wurde einvernehmlich festgestellt, dass eine sofortige Wiederaufnahme der Verhandlungen in Kärnten zum gegenwärtigen Zeitpunkt unmöglich sei, da die Auffassungen der Mehrheit und der Minderheit betreff der Kulturautonomie zu sehr auseinandergingen und die politische Atmosphäre im Lande gespannt sei. Es müsse jedoch verhindert werden, dass der Gesetzentwurf über die kulturelle Selbstverwaltung der slowenischen Minderheit nun vom Kärntner Landtag verworfen und die Idee der Autonomie dadurch begraben würde. Die Diskussion über den Entwurf sollte vorläufig nur innegehalten und in zwischen der Versuch unternommen werden, eine neue Verhandlungsbasis zu finden.

(Schluss in der nächsten Nummer)

Sovjetska vsemirska ladja obkroža Zemljo

Nov pomemben korak na poti osvajanja vsemirja

Nekako za uvod v vrhunsko konferenco v Parizu (ki se je medtem razbila — opored.) so sovjetski znanstveniki izstrelili prvo vsemirsko ladjo, ki v višini 320 kilometrov obkroža Zemljo. Ladja tehta brez zadnje stopnje nosilne rakete, ki jo je spravila na krožno pot okoli Zemlje, 4540 kg ter potrebuje za pot okoli Zemlje 91 minut. Vgrajene ima različne aparature, ki dajejo potrebne podatke za pripravo prvega poleta človeka v vesolje. Pri sedanji ladji še ni predviden njen povratek na Zemljo, pač pa je konstruirana tako, da se bo vgrajena kabina, v kateri so že vsi pogoji za bivanje človeka, na povelje z Zemlje ločila od satelita in bo začela padati proti Zemlji, kjer se bo ob prihodu v atmosfero razkrojila.

Uspeli start sovjetske ladje je ponovno potrdil precejšnjo prednost, ki jo ima Sovjetska zveza pred Ameriko v razvijanju vsemirskih raket. To so zlasti poudarili v britanskih strokovnih krogih, medtem ko so ameriški znanstveniki poslali sovjetskim kolegom čestitke in pravijo, da pripisujejo veliko važnost sovjetskemu eksperimentu s stalničja študija in preiskav, ki naj omogočijo povratek astronavta na Zemljo. Hkrati v ameriških krogih menijo, da bi za preizkušnjo potrebnih mehanizmov, ki naj bi zagotovili povratek človeka v zemeljsko atmosfero, zadostovali tudi manjši izstrelki in ne izključujejo možnosti, da preizkušajo v Sovjetski zvezi novo tehniko za izstrelitev leteče postaje, ki bi služila za izhodno bazo za vesoljsko ladjo, ki bi jo vodil človek in ki bi bila sposobna prodreti daleč v vesolje.

Moskovski radio je ob izstrelitvi vsemirske ladje poudaril, da predstavlja „sijajno darilo Hruščevu za pot na vrhunsko konferenco“, predsednik astronomskega sveta sovjetske znanstvene akademije Mihajlov pa je izjavil, da je izstrelitev vsemirske ladje velikanskega pomena za študij kozmičnega prostora in bo omogočila preizkusiti v letu vse bistvene instrumente za bodoče plete človeka v vesolje.

Po raznih vesteh iz Sovjetske zveze so priprave za take plete že tako daleč napredovale, da bi vsemirsko ladjo z živim človekom lahko izstrelili še v tem letu.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

Poročila dnevno: I. program: — 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00. II. program: — 6.00, 7.00, 8.00, 13.00, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00.

Vsakodnevne oddaje: I. program: — 5.55 Oddaja za kmete — 6.00 Vedri zvoki — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 7.55 Gospodarska poročila in delovni trg — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinski magazin — 11.00 Dobro razpoloženi ob enajstih — 12.03 Pestro mešano — 13.00 Opoldanski koncert.

Slovenske oddaje Radia Celovec

Nedelja, 22. 5.: 7.30 5 pesmi in glasba, pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 23. 5.: 14.00 Poročila, objave. Pregled sporeda. — Kogar zanima. — 17.55 Pomenek z ženami.

Torek, 24. 5.: 14.00 Poročila, objave. — Iz domačih gojev.

Sreda, 25. 5.: 14.00 Poročila, objave, domači vrt. — Kar želite, zaigramo.

Četrtek, 26. 5.: 7.30 Procesija se vije preko polj...

Petek, 27. 5.: 14.00 Poročila, objave. — Domači godci in pevci.

Sobota, 28. 5.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca — 18.15 Sosedov sin.

Sobota, 21. maj:

I. program: 6.10 Jutranja gimnastika — 7.00 Pestro pomešano — 8.00 Fantje, veseli badite — 8.45 Širni pisani svet — 13.00 Pestro pomešano — 13.10 Opoldanski koncert — 14.00 Pozdrav nate — 15.20 Za filateliste — 16.20 Mladinska oddaja — 16.45 Iz operete „Ko cvetljiva male vijolice“ — 18.55 Sport — 19.30 Odmev časa — 20.15 „La Boheme“, lirčna opera — 22.15 Pogled v svet.

Nedelja, 22. maj:

I. program: 6.50 Naš domači vrt — 8.05 Kmečka oddaja — 9.00 Jutranje melodije — 13.00 Operni koncert — 13.45 Iz domovine: Karantanske žene — 14.30 Pozdrav nate — 16.00 Otroški oder — 16.30 Skozi svet, skozi čas — 17.05 Plesna glasba — 19.10 Sport — 20.00 Zabavni koncert iz Hamburga — 22.10 Pogled v svet — 23.05 Danes plešemo doma.

Ponedeljek, 23. maj:

I. program: 6.00 Pestro pomešano — 8.00 Operni koncert — 14.45 Posebej za Vas — 15.30 Knjižni kotiček — 17.10 Popoldanski koncert — 18.20 Za Vas? — Za vse — 18.30 Mladinska oddaja — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 19.15 Veliko presenečenje — 19.30 Odmev časa — 20.15 Veliki satiriki — 21.00 5 sončnega juga — 22.10 Pogled v svet.

Torek, 24. maj:

I. program: 6.10 Jutranja gimnastika — 7.00 Pestro pomešano — 8.00 Ljudstvo muzicira — 8.45 Domači zdravnik: Bolna hrblenica — 14.30 Deželne kulturne vesti — 14.45 Posebej za Vas — 17.10 Popoldanski koncert — 18.55 Sport — 19.15 Kako bi se vi odločili — 19.20 Pestro pomešano — 19.30 Odmev časa — 20.15 „Fiorenza“, slušna igra — 22.10 Pogled v svet.

Sreda, 25. maj:

I. program: 6.00 Pestro pomešano — 6.10 Jutranja gimnastika — 8.00 Da, to je moja melodija — 8.45 Iz ženskega sveta — 14.45 Glasba za mladino — 16.30 Koncertna ura — 17.10 Glasba, ki se nam dopade — 18.55 Sport — 19.00 Od plošče do plošče — 19.15 Ve-

liko presenečenje — 19.30 Odmev časa — 20.15 Orkestralni koncert — 22.10 Pogled v svet.

Četrtek, 26. maj:

I. program: 6.55 Ples mladih pastirjev — 7.00 5 sončnega juga — 8.15 Za praznično jutro — 9.00 Jutranja melodija — 11.00 Pisan krog melodij — 13.00 Operni koncert — 13.45 Iz domovine — 14.30 Pozdrav nate — 16.00 Otroški oder — 16.30 Ženska oddaja — 17.05 Plesna glasba za praznik — 18.15 Podaželjske pravesti — 19.00 Sport — 20.10 „Cirkuška princeza“, opereta Emmericha Kalmana — 22.20 Pogled v svet.

Petek, 27. maj:

I. program: 6.00 Pestro pomešano — 6.10 Jutranja gimnastika — 8.00 Orkestralni koncert — 8.45 Karaška domovinska kronika — 15.30 Kulturno gledalo — 16.30 Koncertna ura — 17.10 Dunajska rapsodija — 17.55 Celovec včeraj in danes — 18.55 Sport — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 19.30 Odmev časa — 19.45 Doživljaja sprehajalca — 19.50 Pestro pomešano — 20.15 Halo, teenagerji! — 22.10 Pogled v svet.

II. program: 6.05 Mladi glas — 6.10 Z glasbo v dan — 7.10 Beleške iz našega dnevnika — 7.15 Jutranja glasba — 8.20 Prosim, prav prijazno — 9.05 Šolska oddaja — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 10.15 Šolska oddaja — 11.00 Za ljubitelja resne glasbe — 12.03 Za avtomobiliste — 13.30 Za prijatelja opere — 14.35 Mednarodna radijska univerza — 15.00 Šolska oddaja — 16.00 Otroška ura — 16.30 Moderna zabavna glasba — 17.10 Kulturne vesti — 17.15 Znanje za vse — 19.10 Teden dni svetovnega dogajanja — 20.00 Schiller: „Wallenstein“.

Televizijski program:

Vsakodnevna oddaja: 20.00 Čas v sliki. Oddaja Čas v sliki tudi vedno pred zaključkom televizijskega programa.

Nedelja, 22. 5.: 17.00 Za otroke — 17.40 „Fury“, zgodba konja — 18.05 „Pogled v deželo“ — 19.45 Če gremo na potovanje — 20.10 Prenos z Lävingerjevega odra.

Ponedeljek, 23. 5.: 19.30 „Inspektor Garrel“ — 20.20 Aktualni šport — 20.40 Eden se na vrne več, film — 21.05 O slikarju Paulu Gauguinu — 21.35 Nat King Cole Show.

Torek, 24. 5.: 19.30 Vaš nastop, prosim — 20.20 Šah smrti — 20.45 Ustnica, ki lažejo, film.

Sreda, 25. 5.: 17.30 „Malo mestec ob jezeru“, kulturni film — 17.45 Modna račna delo — 19.30 Čuvajzi zdravju — 20.20 „Drugi“, kriminalna igra, 4. del — 20.50 Jubilejna igra.

Četrtek, 26. 5.: 17.00 „Paul Eipper in njegove živali“ — 17.30 Ekspedicija v neznano — 19.30 Sport — 20.10 „Španska nač“, glasbena komedija.

Petek, 27. 5.: 19.30 Enaindvajset, quiz za vse, ki maršikaj vedo — 20.00 Prenos iz gledališča.

Sobota, 28. 5.: 19.30 Kaj vidimo novega, Heinz Conrad — 20.20 Iz življenja in dela požarne brigade — 20.40 Variete — variete.

Celovški radio za jubilejno leto:

Perkonigova nagrada za slušne igre

Ob 40-letnici plebiscita je celovški radio razpisal tako imenovano Perkonigovo nagrado za slušne igre, ki jo bo podeljeval vsakih deset let. Letos imajo pravico do sodelovanja vsi nemško govoreči dramatik.

Za letos predlaga radio kot osnovno misel: Svoboda in spoštovanje sočloveka kot podlaga za sožitje narodov.

Razpisani sta dve nagradi, v višini 3000 šilingov za krajšo igro do 30 minut in v višini 9000 šilingov za daljšo igro do 100 minut. Rok za oddajo rokopisov je določen do 15. avgusta 1960.

Absolventka Irgovske šole z znanjem obeh deželnih jezikov, knjigovodstva, strojepisja in štenografije (nemške) išče zaposlitve v pisarni kot strojepisna ali v knjigovodstvu. Ponudbe na upravo lista, Celovec, Gasometergasse 10.